

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1932

Milo Urban: Živi bič. Leposlovna knjižnica Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani. Roman »Živi bič«, ki je pravkar izšel v založbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani, se po svoji umetniški vrednosti in po aktualni življenjski pomembnosti more postaviti v vrsto najizrazitejših del povojne književnosti vobče. Prevod pričujočega romana smemo zato pač smatrati za enega najpomembnejših dogodkov v našem prevodnem slovtvu. Voja z vsemi nečloveškimi grozotami in krivicami je tu prikazana izredno živo in močno, čeprav popolnoma preprosto in enostavno. Zato bo »Živi bič«, ki je tako po vsebini in obliki res pravi ljudski roman,

zanimal vsakogar in bo zadovoljil prav tako preprostega kakor tudi literarno zrejšega bralca. Knjiga bo nedvomno doživela uspeh kakor malokatera druga. Prevajavec dr. Stelè in založba si pač nista mogla izbrati našemu času in našemu ljudstvu primernejšega leposlovnega dela. Prevod romana je odličen tako, da je delo tudi s tega vidika prav priporočljivo. Prevajavec ni posvečal marljive pozornosti samo posameznim izrazom, marveč je zelo skrbno pazil tudi na pravilno slovensko skladnjo, tako da se prevod res lepo in gladko čita. Cena je Din 52.—. Vignednice ga bodo z užitkom čitale.

Iz uredništva in uprave

Svetinov Martin: Kakor vidite, smo porabili. Seveda je bilo treba precej popraviti. — Opazujete dobro, le izrazite se včasih premedlo. Tudi ponavljate se, kakor da ste napisali črto brez osnutka, brez premisleka. Čitajte mnogo, a le resnično vzorne stvari! Mnogo pišite, a postanite sam sebi strog kritik!

C. M. Vaša »Jobova molitev« je negotovo kramljanje, ki mu ne vem pravega imena. Opis je mrk in pust, slikanje suhoparno, na vseh straneh ni nič sočnega, pa tudi ne dovolj jasnega, da bi čitatelj začutil smer, kamor ga hočete povesti. In pa tisti dvogovor pod Krížem, kar nič ne prime. — Skušajte z malo besedami mnogo povedati! Učite se tega pri naših mojstrih! — Biblična snov in zlasti še prenešana v današnje socialne razmere, je težka. Poskusite morebiti kaj drugega!

Esen. Morebiti se bo dalo kaj porabiti. Ali to res »v jeseni sivorumeni«? Po verzih se ne zdi, saj diše po silno mladi erotiki in se v rimah večkrat čudno love, kar je navadno le »v zorni pomladi«. Sicer pa kdo, kaj in kje?

P. D. Vaš poizkus »Iz rasti. Tri duše v iskanju« je v svojem začetku zelo lep, pozneje pa se vedno bolj razblinja. Zdi se, da ste pregostobesedni in da stvar zato izgublja na svoji vrednosti. Take silne notranje prevrate najboljši mojster ne zna opisati; treba je le nakazati, a to krepko in izdatno, da vsaka beseda prime. — Prizor v vilji je nekoliko neverjeten, prav tako besedičenje ob požaru. Emine predsmrtne misli so nenaravne in smrt tako mlade deklice ni nič manj strašna kot Anatol Francoeva. To pa silno odbija, ker je neverjetno in nenaravno. Kontrast med Emo in Viko je v začetku presilen, da bi ga pozneje obvladala Vika v pozitivnem smislu. In končni sklep bogoiskanja je povsem voden. Dajte junakoma krepkih besed na jezik! — Premislite in predelajte stvar na ta način in upam, da bo pozneje porabna. Pišite samo na eno stran! Nobeno uredništvo nima časa prepisovati

rokopisov. Frankirajte zadostno! Ne vemo sedanjega naslova; ko ga pošljete, Vam vrnemo rokopis.

Sanda: Prihranili smo za oktobersko število. V zadnjih časih ste se zelo izpopolnili v prozi. Želimo Vam tudi nadalje najboljšega napredka. Pošljite še kaj!

Vsem onim, ki so že večkrat iskali pri uredništvu in upravi »Vigredi« primernih deklaracij za kongregacijske proslave, sporočamo, da je poslala Viki Razlagova 20 prigodnih pesmi za razne proslave in jubileje v Mar. družbah, ki jih uprava »Vigredi« rada pošlje proti mali odškodnini (papir, poština). Pri naročilu je treba le označiti, v kakšno proslavo se deklaracija želi.

Zopet se bliža zimska sezija in naši odri bodo zopet pričeli z marljivim delom. Vsem tem naznanja uprava »Vigredi«, da ima v zalogi petero zvezkov Dekliškega odra s samo ženskimi vlogami. Navajamo le par naslovov teh iger: Sv. Elizabeta, Za srečo, Pastorka, Angela, božična igra, Sestri, božična igra itd. Vse te igre so se že prav na številnih odrih s prav lepimi uspehi igrala, kar je zanje prav dobro priporočilo.

Tudi za čitanje in študiranje bo poznojesenski in zimski čas prav primeren. Uprava »Vigredi« za to tudi priporoča prelepo vzgojno knjigo »Mati vzgojiteljica«, ki je slovenskim ženam in dekletom tako zelo ugajala, da je doživela že tretjo izdajo. V zalogi »Vigredi« je izšla tudi drobna knjižica »Med pomladjo in poletjem« in »Henoh Arden«. Vse te tri knjige so vsaki ženi in vsakemu dekletu naravnost potrebne in nobena ne bi smela biti brez njih. Priporočamo jih najtopleje. Saj knjiga, ki si jo nabavimo z žrtvami, nam je še bolj draga. Knjiga, dobra knjiga pa je človeku najboljša prijateljica in najzvesteja spremljevalka tudi v težkih dneh. Za dobrih 80 Din dobi vsaka Vignednica vseh teh osem knjig, kar je dokaz, da v časih splošne krize prav knjiga ni tako draga. Za razne godove in darila so prav zadnje tri knjige prav priporočljive.

Vigred

LETO X ~ V LJUBLJANI, 1. OKTOBRA 1932 ~ ŠTEV. 10

Sanda:

Oj, dom . . .

Drašičke vinograde žge solnce. Skozi junijsko ozračje prodira; v razpaljenosti molči kamenje kot grob! In teh mrkosivih žarečeh grmad je polno. Če utoneš v njihovo bližino, ti dvakrat huje vrta vročina v mozeg.

V Pečaričevem trtju kopljejo. Dvajset jih je. Fantje, dekleta; razposajen smeh, neugnano življenje. Zagorele roke se dvigajo, trde, mišičaste kot jeklo. Vso drašičko reber bi prestavile prav tja doli čez mejo do Vivodine; v enem samem dnevu, če bi bilo treba.

Pečaričev najmlajši seka kot galjot. Dva sežnja je pred vsemi; lep kot bor sredi stelnikov, močan kot hrast. Oj, ta Tine! V njem vam je silna moč, ki ji imena ne vem.

Na njegovi desni se smeje Ankica. Lepota. O, Bože! Fantom je, da bi se vrgli na ono dvojico čudežnih jabolk in ugriznili v žametno rdečico. Kadar Tinetove misli utonejo v svetle kodre in sinje oči, mora zavriskati; sicer bi ga zadušilo.

Dekle pa še nič ne ve, da so njene oči vseč Tinetu. Ona ve svoje: joj, kot noč temne so Tinetove oči. Užgal bi se človek ob njihovem ognju in izdrhtel v breztelesnost.

Fant se ne more več premagovati. Vidi močne deklinške roke, zarjavelo polt. V kri mu zaživi, da se zdrzne.

»Čakaj, Ankica, da ti pomorem.«

Ko sta visoko v bregu čisto sama, ji šepne vroče:

»Ankica! Hotel bi, da greva zvečer skupaj domov. Glej, mesec bo noč; tako krasno.« V dekletu zadrhti omamno. V besedah ne more dojeti fantove velike misli, a v očeh mu vidi dušo. Skloni se pod silnim čuvstvom in umolkne.

Dvajsetero železnih zob grize v peščeno grudo kot dvajsetero gladnih volkov.

* * *

Dekle strmi v zasanjane kočevske gore. Koraki ob njej tonejo v lepe misli. Molčita. Pa je ta molk kot pesem. Iz enega se čudežno preliva v drugega.

Ankica živo čuti: v prvih pomladnih dneh sem zaklenila Tinetove oči v svoje srce. Od takrat je v meni večna pomlad. Tako mi je, da bi umrla.

Tega pa ne ve, da je v fantu ista pesem. Samo sluti in je neskončno srečna.

»Oj, fant moj, kaj molčiš? Kakor bi ne vedela, da iščeš besed svoji pesmi.«

Tine išče. Vsaka beseda je pretrda; kot bi mlade hraste rušil v lozi. A morala bi peti kot vijolina.

Sredi stelnikov jo ulovi za roko:

»Devojka, kaj bi ti pravil? Pol poti sem v zvezdah iskal besed svoji pesmi, a jih nisem našel. Ni jih na zemlji takih, ki bi vanje mogel izliti vso svojo dušo. — Rad te imam.«

Prižel jo je k sebi, da je zatrepetala. Potem ga je poljubila na čelo:
»Fant moj, življenje moje!«

* * *

Ankica bo imela dom in grudo. Edini brat France bo pel novo mašo. Tako želi mati.

France pa je šele šestnajst let star. Kadar ga v počitnicah pot pripelje domov, blodi v polja. Pobira grudo z očetove zemlje in jo poljublja. Ne gre mu do srca materina želja. Zakaj bi ne smel živeti tam, kjer so dolga stoletja umirali pradedje? Zakaj bi mu nekoč grob ne izgrebli sredi domačih polj? Šestnajstletnemu se iskre solze v obeh. Še v snu raste vanj največja materina želja: Gospod boš! V srcu pa bolešno raste: Oj, zemlja očetova, umrl bom brez tebe!

V loze je zaživelo sentimentalno. Jesen. Dolgo je iskal France besed. Do poslednjega dne je blodil in umikal oči pred materinimi pogledi. V zadnjih hipih pa ga je premagalo:

»Ne pojdem več nazaj, mati.«

Z besedo, ki je bila odkrita kot jasen dan, je izkopal novo, nikdar več zaceljeno rano. Široko je razprla majka oči ob odkritju otrokovem. Ni bilo očitaja v tem pogledu, ni bilo jeze. Bilo je nekaj neskončno večjega, česar ni mogel doumeti nikdar. V svitu večerne zarje je videl sin odhajati mater — mučenicu.

Vso dolgo noč je lebdela pred njim mati z mučeniško gloriojolo. Vso dolgo noč je klicalo iz polj in loz, iz cvetja in zelenja pod oknom. Drugo jutro pa je vzel koso in zabredel v senožet...

* * *

Tinetu v slovo rumeni zadnji list brezovja. Tinetu v slovo cvete zadnji nagelj na dekletovem oknu. Poslednja lastavica čaka, da spremi sina — brezdomovca na dolgo pot vročega iskanja. Oj, dolga bo pot preko oceana!

V najlepši jesenski noči ga je pogoltnila mrakoba obzorij. Dom gre iskat. Za Ankico; zase bi ga ne potreboval. Prostrana so domača polja, sleherni noč bi našel mesto drugje. Toda stalnega ne bi našel nikoli. Sleherni, ki bi dal zadnjo kapljico življenja za grudico rodne zemlje, z bolečino čuti: naša polja so ustvarjena za bogatine. Za Judeže. Ti pa jih niso vredni in jih za spoštovanje največkrat opljujejo. Lazar pa ne ve, kaj bi od spoštovanja. Pred Bogom pokleka na dve kolena, pred rodno grudo na eno samo. Nekoč je pokleknil na dve, pa je Judež vrgel kamen:

»Poglejte, zemljo časti po božje! Ubijmo ga, malikovalca!«

Ne ve pa, da je v naših poljih Bog, da je nad našimi vinogradi in lozami razprta božja perot.

Oj, zemlja belokranjska!

* * *

Ankica je trepetala, ko je odhajal. Pa sedaj že drugič rumeni brezovje v stelnikih, nagelj je imel nešteto cvetov od takrat.

Dve leti. Tine piše dolga pisma, ljubeča, vabeča. Dekle jih prebira sredi rož in solnca. V paradiz pod oknom se zavijajo lepe misli.

V tistih večernih urah se skozi obzorja siplje prelestno: svetel dan, velik, prostran, mogočen. Kot čudežna, vekomaj neizpeta pesem. Vso dolgo noč strme oči v zaslanjeno mrakobo obzorij, zjutraj pa so čudovito sveže.

V zadnjem pismu ji je pisal:

»Prihodnjič ti pošljem denar.« Umrla bi bila skoraj od veselja.

V najlepšem oktoberskem popoldnevu je dobila zadnji list.

»Denar! — Oj!«

Pa ji je glava kruto omahnila na oster rob mize. Pred njo je padel bel list v okviru črnih rož — — — — —

Kriknila je v pojemajočo luč jesenskega solnca in se v polblaznem krohotu vrgla skozi vrata v polje. Za njo je rastlo, kot ostra bolečina ubite duše: temnokrvava ozka lisa...

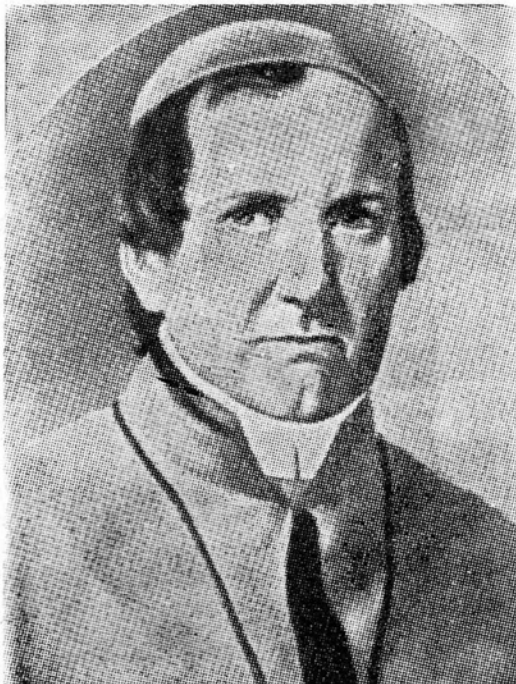
La.:

Kaj je storil Slomšek za slovensko ženo.

(Nadaljevanje.)

Leta 1853 je izšla njegova največja knjižna izdaja »Dejanje svetnikov božjih« v dveh obsežnih in debelih knjigah. Sicer niso vsi svetniški življenjepisi izpod Slomškovega peresa, vendar je vsem sotrudnikom, ki so mu pomagali pri delu, dal točna navodila. Zase pa je Slomšek ohranil velik del cele tvarine ter popravo in urejevanje skupnega dela. Poljudno je opisal svetnika ali svetnico za vsak dan koledarskega leta prav na zgodovinski podlagi. Na to sledi nauk, ki ga daje dotični svetnik s svojimi čednostmi. Temu

je pridejan še opomin za marljivo posnemanje. Do tedaj je že v vsakem večjem slovstvu izšla taka knjiga, zato je hotel Slomšek tudi našo književnost obogatiti z njim, narodu v dušni blagor. Na vso moč se je knjiga takoj v začetku ljudstvu priljubila. Čeravno je zelo obširna in primeroma draga, oba dela sta veljala 7 gld., se je je v treh letih razprodalo nad 3000 izvodov, kar je velikanski uspeh. Na čelu vsakega življenjepisa je podoba dotičnega svetnika, zato lahko trdimo, da je »Dejanje svetnikov« ne le najobširnejše, ampak tudi najlepše Slomškovo delo. Kako zelo je tudi v tej knjigi skrbel za to, da bi koristila tudi slovenskemu ženstvu, je dokaz, da je med svetniki, ki so določeni za vsakdanje branje v tej knjigi tudi 92 življenjepisov svetnic, poleg Marijinih praznikov.

Ta knjiga je nastala že tedaj, ko je bil župnik na Vuzenici. Tako iskreno je namreč ljubil svoje kmetsko ljudstvo, iz katerega je izšel, da se je odpovedal službi spirituala v Celovcu in je postal vuzeniški župnik leta 1838. Tu na Vuzenici je nastala krona vseh njegovih del knjiga »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. Slomšek je bil res vrl učenik svojega ljudstva. Njegova služba je bila velikega pomena, kajti kot dekan je bil tudi šolski nadzornik za svojo dekanijo. Ta služba mu je dala dovolj prilike, da je opazoval šolske razmere in jih dodobra spoznal. Te razmere pa so bile, kakor sam pravi »objokavanja vredne«. Šolski obisk je bil slab, ljudje do šole niso imeli pravega zaupanja,

zato so le prisiljeni pošiljali vanjo svoje otroke, ki pa seveda tudi niso imeli nikakega veselja do učenja. Slomšek je v prvi vrsti želel vzbuditi veselje do šole. Ob vsaki priliki, v besedi in tisku je z gorečo vnemo oznanjal nujno potrebo ljudskih šol. Kazal je veliko korist šolske izobrazbe, ki jo imajo marljivi učenci od šole. Uvidel pa je, da ljudstva ne more hitro pridobiti za vsakdanji pouk. Zaradi tega je najprej skušal zbuditi ljubezen do tako zvanih »nedeljskih šol«. Po sveti maši in po večernicah ob nedeljah in praznikih so se mladeniči in dekleta zbirali v šoli. V tem času doma niso ničesar zamudili, saj je bila nedelja, pridobili pa so prav mnogo, če so le bili pazljivi. Da ne bi bili duhovniki, ki so bili učitelji po teh šolah, v zadregi, kaj in kako naj v nedeljski šoli uče, je spisal knjigo »Blaže in Nežica«. Ta knjiga se je ljudem tako priljubila, da je v nekaj letih doživela tri natise, prevedli pa so jo tudi v druge jezike. Izšla je leta 1842. Z njo v roki se je naučilo na tisoče kmetskih mladeničev in deklet čitati, pisati in računati. Pa ne samo mladina, tudi stari ljudje so se iz nje marsikaj lepega naučili.

Kakor povsod pri svojem vzgojnem delu, tudi v tej knjigi Slomšek ni pozabil na žensko mladino. Saj polovico snovi je namenjeno prav ženski mladini. Vselej pa, kadar govori mladeničem, govori tudi dekletom. Tako opazimo v poglavjih »Šola poštenega zadržanja«, »Snaga — lepa, draga reč«, »Nauki za domačo snažnost«, »Kako se bolniki obiščejo«, »Za zdravo jed in pijačo« itd. povsod, kako se Slomšek obrača tudi na dekleta, kar je znamenje, da mu ni bilo le za to, da bi se le fantje učili, ampak je spoznal, da je dekle, ki bo bodoča mati, prav tako potrebna pouka, da more vršiti svojo življensko nalogo. Iz knjige same pa se tudi vidi, da ni Slomšek le pripravljaval izključno šolske snovi, ki ni z življenjem v nobeni zvezi, ampak je prav v te knjigi zbral lahko rečemo čisto vse, kar rabi vsak človek bodisi moški, bodisi ženska za navadno življenje; tudi domoznanstva in državo-znanstva ni pozabil.

Poglejmo si n. pr. tvarino za dvanajsto nedeljo!

XII. Snaga, lepa draga reč.

Nekaj za dekleta.

Prvo postno nedeljo je večji del šolarjev že znalo svoje ime podpisati, tudi dan postaviti, kdaj je pisano. »Ne bo se vam treba pri gosposki podkrižati — so gospod učitelj dejali — kadar boste na pričo pozvani. Danes vam bom povedal, kako se besede prav pišejo, ali kaj je slovenski pravopis. (Sledijo pravila, kdaj se piše z veliko črko in da je treba v slovenščini pisati, kakor se bere, ne kakor se po nekaterih krajih grdo zavija.) Med pisanjem gospod kaplan v šolo pridejo in pohvalijo šolarje, rekoč: »Po vsej pravici čedno pišete, pa vam povem, da bi ne bilo prav, lepo pisati, pri domačiji pa vse nesnažno imeti in, če bi dekleta rajši za pero prijela, kakor za metlo. Danes bom posebno dekletom eno povedal.

Ko sem dijak iz šol čez hribe domov hodil, pridem v neko bajto, blizu Nemškega. Vsa okajena dimnica je bila, črna in temna kot noč. V enem kotu so prasci jedli, v drugem so kure zobale. Dvoje otrok na ognjišču sedi in muha, ker gospodinja kosilo kuha. Bilo je okoli devetih zjutraj, lačen sem že bil in rad bi za kosilce prosil, kar mi gospodinja reče, na kosilo počakati; pa kaj, da se mi začne gabiti, ko njo zagledam. Bila je vsa umazana in kuštrava; otroci marogasti, muh pa po hiši vse živo. Ko je bilo vse pripravljeno, večje dekle gospodarja in družino k mizi pokliče. Tudi mene prisilijo, da z njimi zajmem; pa se mi ni veliko ljubilo, ker sem videl, kako so žlice namesto v usta — le pod mizo metali. Zdaj hlapec grila zajme in se začne glasno kregati. Gospodinja skledo šterklavke popade, jo v pomije vrže in

štruklje na mizo postavi. Prav željno vsi po njih sežejo, pa meni so jele hitro sline lezti, ko je gospodar prav dolg las iz bule potegnul in pred gospodinjo položil.

Takih nezgod je po svetu veliko, ker so ženske nesnažne. Predno čez hišni prag stopim, lahko vem, kaj ženske veljajo. Po nekaterih izbah je toliko smeti in kurnekov, da se pošten človek še vsesti ne more; pa vendar nemarnih krščenc ni sram, kakor če svatje pridejo in hiše pometene ne najdejo itd.

Vse drugače je, kjer so skrbne gospodinje in snažne dekle. Take hočete tudi ve biti, kajne?

Nauki za domačo snažnost.

1. Kuretine, svinj in druge živine v hiši ne redi; tudi v kuhinjo ali pred prag nje ne vaditi.

2. Prebivalnica za ljudi naj bo snažna, lepo svetla. Po Hrvatskem imajo svoje kuče vse čedno zametane in bele, kakor bi zidane bile. Vsake svetke jih pridne devojke in skrbne žene lepo zamažejo in pobelijo. Z veseljem se v take bajtice gre.

3. Kjer pri hiši grile in stenice imajo že od starega, se mora mrčes pokončati, postelje in klopi popariti. Po malem se vse odpravi.

4. Vsako soboto pridne ženske mize in klopi umijejo, okna in stole ocedijo, da je vse belo, ko praznja ruta.

5. Dobre gospodinje oskrbijo domačim po dvoje srajc za preobleko, ter jih privadijo vsako nedeljo v jutro preobleči se, posebno otroke, kateri se lahko umažejo.

6. Vsakega meseca se prtiči, plahte ali rjuhe iz postelje poberejo in v pranje denejo. Skrbeti je pa, da je dvoje rjuh po perilu k redu, ako bi kdo tuj prišel, da se mu pogrne. Brez plahte še berača na slami ne pusti. Zato pozimi bolj zgodaj vstani in predi, da si domačega platna pripraviš; to je gospodinje prvo blago. Starega, ponošenega oblačila, postelj, suknjine in take robe po mestih ne kupuj.

7. Brez vse postelje po goli klopi valjati, ali po trdi peči pariti se, dobra gospodinja svojim ne da. Iz hostnega maha, ki se med gospojnicami nabere, počedi in v senci posuši, se napravijo postelje, na katerih se po gosposko spi.

8. Vsako jutro ženske postelj popravijo, čedno pogrnejo, hišo pred kosilcem pometejo, prah z mize, klopi in stolov pobrišejo ter vsako stvar v kraj postavijo, da vsakdo, ki k hiši pride, lahko spozna, da so ženske kaj vredne.

9. Po obedu skled, krožnikov, piskrov in žlic obrzdanih ne puščati muham v pašo, ampak brez odlogov posodo pomiti ter jo v sklednike in žličnike pospraviti.

10. Hišne oprave ne pusti po prebivalnici križem ležati; vsako reč se navadi na svoj kraj dejati, da ti na poti ne bo.

Pa tudi same sebe ne pozabijo čedne ženske. Ne hodijo razgaljene, ne razkodrane, gredo poslednje spat in morajo prve vstati, da se jim ni vpricho moških umivati in vpletati. Nesnažna ženska pri hiši še tako bogata, nič ne velja. Po resnici ljudje pravijo: gospodinja hiši tri ogle drži.

Take moje deklice morate vse biti, se snage iz mladega učiti, na vse paziti, kar vidite. — — —

Tako se je Slomšek v prvem delu nedeljskega pouka 12. nedelje obrnil najprej na dekleta, potem šele na fante.

Tudi v lastni hiši je bil Slomšek ljubezniv, a po potrebi tudi oster hišni oče. Župnišče mora biti vzor vsem drugim hišam; v njem morajo imeti vsi

gospodarji cele župnije lep zgled pravega krščanskega življenja. Pri Slomšku je bil tudi družini predpisan natančen hišni red; vsi so se morali ravnati po njem. Vsak mesec so morali vsi prejeti sv. zakramente, ob nedeljah vsi poslušati krščanski nauk, vsak dan opraviti jutranje in večerne molitve. Slomšek je, kakor pravi oče, sam molil z njimi. Ni čuda, da ga je družina tako neizmerno ljubila. Vsak posel je hotel ostati pri njem celo svoje življenje. Ko je pozneje postal škof, so najpridnejši mladeniči in najčednostnejša dekleta hitela iz Vuzenice v Maribor, da bi jih vzel Slomšek v službo.

(Dalje prih.)

Beloglavec Draga:

Dve znamenji.

*Iz mramora Te je izklesal
slovit umetnik svoje dni;
na mestni trg Te je postavil,
da vidijo Te vedno vsi.
Mimo drve avtomobili
tisoči vsak dan tod hité
in staro, mlado se pozdravlja,
a nihče se ne ozre — na Te.*

*Pastir je reven v gorski vasi
iz lipovine Te zrezljal,
na hrast sred gozda Te pritrdil,
da bi v samoti kraljeval.
Drvar, ko zjutraj gre na delo,
pred Tabo zmoli »Oče naš«,
otroci prosijo zaupno,
da s križa blagoslov jim daš.
Popotnik, šumnih cest utrujen,
na gorsko pot prispe iz dalj —
in pred razpelom se odkrije,
ker čuti, tu si, Kristus — kralj.*

A. M.:

Rojstvo Sv. Brigite.*

(Legenda matere)

Skozi vitke topole, ki so stali vzdolž gradu, je planila nočna ptica; za njenim vzletom se je zopet zaprla tihota noči, iz katere je vsak glas, vsak val vetra, vsak najmanjši šum vstajal kot nekaj čisto posebnega.

Bila je to ena onih belih severnih noči, ki so svetlejše od dneva, katerih ure so prozorne in se zdi, da čakajo na neki poseben dogodek. Bila je ena onih belih noči, ko se spanec skriva v daljavo in ga tudi nobena utrujenost ne priključuje, ko je vsaka misel jasna, ko se sen in resnica ne razdružita, nego se strinjata, ker se ljubita.

Gospodarica gradu, kneginja Sigfrida, je gledala s svojega ležišča v svetlobo tam zunaj. Vhod na altano je bil široko odprt. Pravkar je Mur, hišni

* Za 8. oktobra, god sv. Brigite.

maček, skočil na zid. Sigfrida je čula mehko drsanje njegovega kožuha. Zdaj bo čul med hlevi.

Sigfrida je slišala iz globine velike sobe mirno dihanje svojih sinov, ki so vsi trije spali na široki nizki postelji. Če se je nekoliko dvignila, je lahko prepoznala tudi njihove obraze. Birger, najstarejši, po očetu tako imenovan, je imel tudi v spanju strogo potezo ob ustih, ki ga je napravljala tako gospodskega in gospodovalnega, ki pa je tako hitro izginila, kadar se je igral in smejal. Poleg njega sta ležala dvojčka, Erik in Egard. Držala sta se za roko, neločljiva, kakor sta bila v resnici.

O, kako je Sigfrida ljubila vse tri! Kako je v njih ljubila očeta in v očetu otroke! Danes bi se moral vrniti iz mesta, kamor so ga klicali na posvetovanje.

Sigfrida je premišljevala, če bi mu šla morebiti naproti do pristanišča. Birger Pederson se bo ustavil prav gotovo pri sosedu Gudmarju. Ko se bosta oba prijatelja razgovarjala o vseh novicah, ki jih bo prinesel Birger, bi Sigfrida sedela pri Gudmarjevi ženi, Marti. Ta ji je bila v svoji dobroti in v razumevanju več kot sestra.

Ali naj rajši ostane doma? Naj tu nanj čaka? Čaka? Saj čaka še na nekaj drugega: na svojega otroka. Morebiti bi ji vožnja škodovala?

Deklica naj bi bila! O, kako zelo si želi deklice! Ta bi bila vse bolj njena, kakor pa so dečki. Saj ti so že rajši pri konjih, ves dan so zunaj pri vodi, v gozdu, jezdijo z očetom na lov in ljubijo boj. Njena deklica pa bi pri njej ostala, prav ob njeni strani, pri njej v dvorani bi sedela in predla, da bi mati nikoli ne bila sama.

Sigfrida se je iskreno nasmehnila vase. Tako zelo čaka na to deklico. Topel val sreče je zaplul v njeni notranjosti, ko je mislila na to. Nobena pomlad in bila tako lepa, kot ta zadnja, nobeno poletje bolj obljudljajoče in rado-darnejše. Sigfrida je hodila skozi poletne dni, kakor v trajnem sijaju. In ali so bile kdaj v njenem življenju noči tako tiho hladne in čiste mesečne noči?

Čutila je v vsem svojem bistvu, da tudi sama ni bila nikoli globlja in nikoli vdanejša kakor v zadnjih časih. Vse ji je bilo tako blizu, tako skrivnostno, polno slutenj: ljudje in živali, drevje in grmovje, gore in doline. Čutila je prihajanje in nastajanje in je bila za vse tako hvaležna. Prijazna beseda iz njene okolice ji je bila prava sreča, ki je odsevala v njej in porajala novo. Nikoli v vseh časih se niso v gradu pri delu in po delu toliko smejali in tudi ne toliko peli, kot v zadnjih mesecih. In ko je nekoč hlapec, jezen, začel razsajati, so mu drugi prigovarjali, da se je pri gospodarju opravičil, četudi ta niti vedel ni, kaj se je zgodilo.

Vsak berač se je čutil na gradu velikodušneje obdarovanega kot kje drugje, ker so postavili jed predenj z dobro besedo in ko je odhajal od gradu nizzdol, se je nehote obrnil na oni kraj, kjer menda ne poznajo nobene skrbi.

Tudi molčeči menih iz mesta, ki je vsako leto pobiral žito za svoj samostan, je to leto ostal tri dni dlje, kot navadno. Nekega dne je rekel Sigfridi in Birgerju po sveti maši: »Od tu si bom odnesel zalogo veselja domov. Zima je dolga za našimi zidovi, pa bom lahko vse to veselje porabil tudi za druge.«

Vse te in take misli so prišle k Sigfridi v tej dolgi in čudežni noči, ki je menda v sebi skrivala skrivnost, skrivnost, ki je hotela priti k njej, pa je bila še daleč.

V mislih so se prikazali Sigfridi oni dnevi, ko je bil pri njih njen brat Ingvald na obisku. Prihajal je z božje poti iz svete dežele, ki jo je opravil sam s svojim hlapcem. Čudno izgubljen in vendar jasen je bil njegov pogled, ko je sedel ob večerih sredi med družino in je pripovedoval. Sigfrida se je primaknila čisto k Birgerju in se mu je naslonila na ramo. Ingvaldovo pripovedovanje je šlo mimo nje. Čutila je, da njeno hrepenenje po tujem in neznanem postaja resnica. In tedaj se je popolnoma umirila.

Nekoč je Ingvald pripovedoval trem dečkom pravljico, ki jo je po poti našel. Sigfrida je sedela zraven in šivala obleko, ki jo je strgal na lovu. Nič več ni vedela, kakšna je bila povest. A nekaj ji je ostalo. Zlati ključek je bil, ki ga je našel človek, pa ni vedel, čemu naj ga rabi. Na vseh skrinjah in omarah ga je poskušal, na vratih in v skrivnih ključavnicah, pa nikjer ga ni mogel rabiti. Tedaj je ključek obležal v omari in človek ga je pozabil. Ta človek pa, ki je ključek našel, ni vedel, da je prav blizu njega srce, ki je zaprto z zlatimi vratricami. Ta vratca je odklenil samo ključek, ki je ležal v njegovi omari. Minevala pa so leta. Oni človek se je postaral in je postal ves truden. Ko je nekoč brskal po starih pergamentih, je našel zlati ključek. Pa še vedno ni vedel, čemu naj ga rabi. Šele prijateljica smrt mu je pokazala srce, ki bi ga lahko odklenil ž njim, prav tedaj, ko se je poslavljaj od življenja. Tedaj je človek bridko zajokal. A vendar je ujel vsaj odsev, ki mu je prihajal naproti in mu s tem ožaril vsaj konec njegovega življenja in je odhajal tudi po poti srca v večnost. — Otroci so pravljico strme poslušali, Sigfrida pa se je svojemu bratu nasmehnila in ga je razumela.

Vse je sprejela Sigfrida, kar so ji prinašali dnevi in noči. Vsaka ura ji je prinesla dar in je bila dragocena. Bilo pa je uresničeno hrepenenje, ali hvaležnost, ali ljubezen. Sigfridi pa se je zdelo, da je vse to lepa omarica, v kateri počiva njen otrok in spi, pa se bo kmalu zbudil.

Tako ji je bilo, da ji noben dogodek ni mogel vzeti miru. Ko je začelo goreti na dvoru Knuta Jonsona, je šla za možem, ki je šel s hlapci gasit in je vzela žene in otroke s seboj na grad. Ko je prišla, je rekel pozneje Birger napol v šali, napol za res, je razgnala ogenj; skoraj vse so Knutu rešili. Tudi tedaj, ko so ji prinesli najstarejšega sina vsega v krvi, ko se je na obali zelo udaril na čelo, se Sigfrida ni prestrašila. Skrbno ga je obvezala in ob njenih toplih besedah je deček kmalu zaspal. Čez nekaj dni je vročica minila in kmalu je skakal okoli dvora, kakor prej.

Sigfrida je bila zelo srečna, in ni nehote in nevede sklenila rok k zahvalni molitvi.

Prva jutranja zarja je naznanjala novi dan. Sigfrida se je dvignila in stopila na altano. Tam spodaj, kjer je prenehala vrsta topolov, se je pričela voda. To je bil morski zaliv, ki loči njihovo posest od soseda Gudmarja. Ob jasnem dnevu se poslopja prav dobro vidijo.

Še je ležala jutranja megla, a Sigfrida je že slišala korake hlapcev, ki so že pričeli z delom. Kmalu je zapel tudi zvonec, ki je klical k skupni jutranji molitvi in k zajtrku. Sigfrida je stopala po stopnicah, da prične novi dan in novo delo s svojo družino.

Med dnevom je Sigfrida poslala brodarju Svenu naročilo, da jo bo na večer prepeljal do Gudmarjevega doma. Čoln je že čakal ob obrežju in Sven je gledal v daljavo.

In gospodarica je že prihajala. Z njo sta šli dve dekli, ki sta hoteli nastopiti službo pri Marti in pa hlapec, ki naj bi bil v pomoč pri krmilu.

Ko je kneginja prišla v bližino čolna, je prišepala beračica. Sven jo je začudeno pogledal. Saj on vendar ničesar ne prezre, a ni je videl priti, dasi je gledal naravnost po poti in tudi ni vedel, kdo je. Starka se je ustavila par korakov pred Sigfrido, potem je prišla počasi in se doteknila Sigfridinega plašča v znamenje spoštovanja.

»Kdo ste?« je vprašala Sigfrida, »in česa želite? Pojdite na grad, tam vam bodo dali večerjo in prenočišče. Saj vidim, kako ste trudna.«

»Kdo sem, gospa?« — In Sigfrida je prisluhnila globokemu glasu, ki ni prav nič pristojal beračici. — »Kdo sem? — Kdor prosjači ne potrebuje imena.

Zanj govori nekdo, za kogar vsi vedo. Beračeva beseda se glasi: dajte v imenu Jezusovem svoj dar!«

Preko Sigfridinega obraza je šinila rdečica. Ali je bil to glas, ki jo je ganil? Neka slabost jo je pretresla in menila je, da jo beračičin pogled sili v svojo moč in v čudno motnjo. Vendar to ne more biti, saj je starka gledala v tla.

Sigfrida je nekaj odgovorila, a sama ni vedela kaj, hotela je pač nekaj lepega in dobrega povedati. Zato pa se tudi ni začudila, ko je beračica zaprosila: »Vzemite me s seboj v svoj čoln, gospodarica! Vožnja bo dolgo trajala, četudi je kratka. Gudmarjevi hiši je danes namenjena sreča. Tak dan je za ubožce dober in zahvala je vaša. Vzemite me s seboj!«

Sigfrido so te besede prevzele. Kaj hočejo? Kaj pomenijo? Ničesar ni odgovorila, ampak je zaklicala Svenu, naj pripravi prostore. Hlapec je prijel za krmilo, Sven pa za vesla.

Približno četrť ure je drsel čoln po vodni gladini. Enakomerno udarjanje vesel je bilo za Sigfrido kakor pesem, ki jo je brné pela, ne da bi besede izgovarjala.

Vsi drugi so bili molčeči. Beračica je potegnila naglavno ruto tako, da se ji ni videlo lice in je sedela sključena na svojem sedežu. Zdelo se je, da spi.

Sven je že nekajkrat zaskrbljen pogledal proti nebu. V tem kratkem času se je nebo izpremenilo, ne da bi bilo prej opaziti kakršnegakoli znamenja za nevihto. Kmalu je solnce zagrnil debel oblak. Luč je bila zaprta in le svinčeno sivi težki žarki so prihajali izza oblaka in bilo je videti, kakor da se po vodi vlačí teman tir, iz katerega pa so se počasi dvigali veliki valovi, ki so že začeli šumeti svojo divjo pesem, katero jim je popeval veter.

Gudmarjev dvor je bil še daleč. Svenovo lice se je zresnilo, saj je bil odgovoren za vse, ki so v čolnu. Kako je mogla nastati nenadoma ta nevihta? Da bi mogli kje pristati, na to ni bilo misliti. Prav tu v okolici je bilo vse polno skalovja, ki se je skrivalo pod morsko površino. Da bi le preveslali ozki pristan, pa so že na Gudmarjevem travniku.

Oblak, ki je prvi priveslal po nebu se je povečaval vedno bolj. Velika množina drugih mu je sledila in četudi jim je veter trgal krpe od roba, vendar so se zgoščali vedno bolj. Kakor ptice velikanke so razprostirali svoja široka krila in so čakali na plen.

Sigfrida je pritegnila plašč tesneje okoli sebe. Čutila je, da se bliža nevarnost. Gledala je k podvojenemu delu krmilarja in veslača, ki sta si v kratkih ukazih dajala navodila. Vedela je, da se vse to ne bo dalo izpremeniti. Poklicala je staro deklo in ji namignila, naj zbudi beračico. Starka se je vzravnila in sedela odslej zelo pokonci. Tako velika, je bila, da je presegala kneginjo za glavo.

Tedaj se je zabliskalo. Za nekaj trenutkov so bili vsi v čolnu kakor oslepeli, čoln pa je bil na višku vala, ki jih je tiral v globino. Sigfrida je zaprla oči. Lice ji je bilo voščeno blede. Z obema rokama se je držala na sedežu in je tiščala noge k tlom. Ko jo je Sven tako videl, si je mislil: »Moja kneginja bo utonila s čolnom vred. To pa se ne sme zgoditi.« S polno močjo je začel veslati, da bi se izognil novemu besnečemu valu. Hlapec se je boril s krmilom, ki se mu je hotelo zlomiti. Sigfrida pa se ni bala, le skrbela je s čudno tiho skrbjo, ki je plala v njeni notranjosti, a vendar je bila daleč od nje.

Videti je bilo, kakor da bi bil Sven to opazil. Stisnil je zobe, ker ga je zajela ena misel z grozno močjo: »Otrok! Otrok!« In pri tem se je spomnil svoje male Gunhilde, ki mu je vselej veselo priskakljala naproti, kadar se je vrnil domov. Sigfrida ni vedela, če razburkano morje ne valovi tudi njene krvi. Včasih ji je stisnilo srce, da je mislila, da ji za vedno preneha utripati, potem pa ji je bilo zopet lahko, da je pomirjevalno pokimala svoji okolici.

Kvišku in navzdol je metalo čoln. Sven je mislil, da bodo ušli nevarnosti, kajti že so videli Gudmarjev dvor in ljudi, ki so hiteli v pristan. Tedaj pa je šinil mogočen blisk z neba, bobneč grom, zdelo se je, da dviga morsko vodo iz globočin. Močan val je udaril čez rob v čoln, prevrnil ga igraje in ga potegnil v globino.

Ali ni nekdo zaklical? Strah je vse ohromel, da niso mogli dati niti glasu iz sebe. In vendar je Sigfrida čisto v svoji bližini slišala glas: »Ne boj se! Danes prihaja Gudmarjevemu domu velika sreča!« — Ali je bila to morebiti beračica?

Sigfridin plašč se je razprostrl in jo tako držal nad vodo. Ničesar ni vedela več, pogrezala se je, pogrezala — — — — —

Divje, obupno in z vso močjo se je boril Sven z valovi, ne da bi rešil sebe, ampak kneginjo. To je bila njegova edina misel. Kadar so ga dvignili valovi, tedaj je videl, kako voda odnaša kneginjo, kako se njena glava nagiblje v stran. Ni pa mogel razločiti, kdo je poleg kneginje na odtrgani čolnovi stranici. Morebiti beračica?

Sven se ni motil, ko je videl, da hite ljudje v pristan. Birger Pederson je pritekkel prvi na obal, ko so zagledali z viharjem se boreči čoln. Dobro je vedel, da je Sigfrida v njem. Z močjo velikana je porinil čoln v vodo in ni čakal na pomoč, ampak je odveslal sam v nevihto.

Nevihta je pojemala. Tedaj se je tudi voda umirila. Sven je zakričal na vso moč, ko je v svoji bližini zagledal rešilni čoln. Pustil je, da so ga valovi nesli v tisti smeri, planil je vanj in mirno obležal. Z nadčloveško močjo, pa se je dvignil, oprijel vesla, da je Birger mogel rešiti Sigfrido. Beračica se je oprijela zadnjega konca in preden sta Sven in Birger pregledala položaj, je že sedela v čolnu in se trudila s Sigfrido.

Hlapca, ki je bil na krmilu, so rešili Gudmarjevi ljudje v drugi čoln, prav tako tudi obe dekli. Ko se je vsa družba bližala Gudmarjevi hiši, Sigfrido sta Sven in Birger nosila, tedaj je posvetilo jasno večerno solnce.

Marta je hitela naprej. Pripravila je ležišče za kneginjo, ki je počasi prihajala k zavesti. Marta je opazila, da se bliža Sigfridina težka ura. Vso noč je sedela poleg Sigfride, da bi ji nudila vsakršno pomoč.

Sigfrida je ležala nepremično. Njeno doživetje v nevihti, bližina smrti ji ni bila prav nič strašna, skoraj srečna. Hvaležno je božala Martino roko in od časa do časa zaprla oči v kratek sen. Vmes pa so divje bolečine krčile njeno telo, Marta pa ji je brisala pot s čela in ji je dajala piti. Pred sobo so spale nekatere druge žene, ki naj bi Marti pomagale. Marta je pač za vse poskrbela. Sigfrida je imela par mirnih trenutkov. Marta se je naslonila, kajti utrujenost preteklih ur je prišla zdaj do veljave. Sigfrida je videla, da je prijateljica zadremala. Zato je tiho čakala. Ali se bo skrivnost kmalu uresničila? Ono čudo, ki jo je preteklo noč vso obdajalo! Ali je morda to v tem, ker pričakuje otroka? Ali ji bo to prineslo rešitev?

Tedaj je Sigfrida opazila, kako se je odgrnila zavesa v sosednjo sobo. Svež vetrič je zapihljal preko postelje in v njem je bila taka nenavadna milina, da je Sigfrido vso prevzelo.

Oprezni koraki so prihajali. Sigfrida je zavzeta zagledala beračico, ki se je nagnila nad njo. Toda, ali je to beračica? Pod temnim plaščem je bila svetla obleka, ruta ji je z glave zdrsnila nazaj, da je bil obraz odkrit, obraz, ki je bil nebeško lep. In kmalu je Sigfrida zaslišala tudi glas tih in melodičen, ki ga je občudovala že pred nekaj urami.

»Kdo sem? — Hrepeneča uboščina tvojega materinstva sem in bogastvo tvojih želja. Mati vseh živih sem, daleč od zemlje in vendar tako blizu; bližje ljudem, ko pozabljajo sebe in pripravljajo življenje drugim. — Gudmarjevi hiši je danes došla sreča. Tvoj otrok bo živel. Tvoje hrepenenje bo nosil v

sebi in bo rasel ter postal velik in ponižen. Svet bo tvoj otrok in tvoja materska dobrota bo njegovim dnevom blesteča zvezda. V samoti bo razcvetel tvoj otrok in bo v pobožni molitvi izgovarjal samo besedo »mati«. A ne boj se, Sigfrida.« —

Luč čudeža je zagorela v Sigfridinih očeh, ko je prišel otrok na svet, Brigita mu je bilo ime.

Venceslav Winkler:

Zdaj ni mogoče . . .

*Zdaj ni mogoče pod oknom več stati,
pevati, jokati kakor sanjač z violino.
Ure nemirne
čakajo s črnim vprašanjem pred vrati,
grizejo divje v rastoča telesa,
hočejo kakor otroci nečesa.
O če bi mogel odgovor jim dati!*

*Okno zagrni, o deklica draga,
zdajle bo veter zapljuskal čez svet,
zapljuskal kot pojeta jeklo in kamen.
Čez ceste razpeta so siva nebesa,
Vsak hip se lahko utrnejo zvezde,
vsak hip je lahko poslednja minuta . . .
Jasnine ne morejo dati
niti velika drevesa . . .*

Matko Krevh:

Pastir.

Novela.

(Nadaljevanje.)

IV.

Ob Pogačnikovo planino meji Dorniško gradišče, vzdigujoče se navpik v znatni visočini. Preko slemena pelje strma steza na vrh, kjer uživa gledalec krasen razgled na vse strani. Severno v smeri od gradišča je svet po vrhu apnen, zato stoji pod gradiščem več apnenic, last bližnjih kmetov, ki prodajajo apno sosedom, kadar ga rabijo za zidanje ali snaženje hiš.

Podlesnikov Tonč je popravljaval kuhinjo. Pričakoval je starega Zajca, daleč naokoli znanega zidarja, da mu popravi kotel in ognjišče. Zajec je bil sicer dober in hiter zidar, siten pa še bolj. Včasih mu ni bil pesek po volji, drugič zopet kamenje, tretjič pa ni bilo apna nikoli dovolj.

»Kaj pa boš s takim apnom,« se je kregal pri mešanju ometa, »še za navaden zid ni, jaz že ne bom delal s takim apnom!«

In gospodar je moral po sveže apno, jezeč se na tihem nad sitnim zidarjem.

»Tonč, pripelji mi več apna; to še za kotel ne zadostuje.«

»Hitro ga dobiš,« je odvrnil Podlesnik ter šel vpregat vole. Iz kolarnice je potisnil gare, naložil nanje veliko leseno trugo in odrinil ž njo po

cesti skozi gozd k Dorniški apnenici. Vreme je bilo zaspano in dolgočasno, bližala se je jesen. Listje je začelo padati z brez in jelšja.

»Te breze posekam za drva,« je rekel Tonč polglasno ter švrknil z bičem po volih. »Nekaj dobim zanje, če več ne, vsaj za davek in za sol.«

Cesta je zavila v jarek, kjer je bila meja med Podlesnikom in Gabrom. Prazne gare so ropotale, zadevajoč se ob pricestne korenine. Tonč je opazoval Gabrov gozd in ga ocenjeval. Vitke smreke so stale ponosno na obeh straneh ceste in se včasih zmajale, da je zašumelo v vrhovih. Veverico je prestrašil ropot koles; pod cesto so sfrčali jerebi in zleteli z glasnim šumom po gozdu, spredaj se je začelo svetlikati, cesta je zavila na Gabrovo šedlo, kjer se je cepila na Gabrovo in po Podlesnikovem slemenu.

Tonč je krenil vole po slemenu, kjer gare niso več ropotale in odsakovale na kamenju, temveč tiho polzele po mehki travi. Iz doline se je slišal žvižg tovornega vlaka in bobnenje Fužinskih kladiv. Tonč je stopal mračen pred vozom. Ni opazoval lepe okolice, niti debelih borovcev ob slemenu, njegove oči so iskale Pogačnikovega pastirja.

»Kje je le?« si je mislil Podlesnik in gledal po planini. »Najbrž se mi je skrila, naj bo! Prideva že še gotovo skupaj.«

Dospel je že skoro do gozda ob Dorniški meji, kar zasliši udarce po brunu. Urno ustavi vole ter se naglo vzpne na rob ceste, da bi bolje videl. Ob gozdu je zagledal pastirja Pavleta pri tesarskem delu.

»Glej, kakšna priložnost!« je vzkliknil polglasno. »Ne uideš mi več! Ovce so daleč spodaj, pes je gotovo pri njih, zdaj te bom prestrašil.«

Privezal je vole z verigo k borovcu, sezul si coklje ter zavil rokave, da ga ne bi motili pri pretepu. Kakor maček se je plazil med grmovjem k pastirju. V očeh mu je gorel ogenj togote in maščevanja. Že je dospel do Pavleta, ki ni slutil nič hudega. Z divjim skokom se je zagnal Tonč na pastirja, prijel ga z mišičasto roko za vrat, da je zahropel.

»Čigava bo Franica, povej!«

Nepričakovan napad in moč Tončeve roke sta vzela Pavletu vso zgovornost. Mrzel pot mu je stopil na čelo in že je mislil, da ga hoče Tonč ubiti. Kar ga reši trde pesti zvesti pes Krančej, ki se je pognal kakor divja zver Tonču za vrat, in ga držal s tako silo za srajčni ovratnik, da je Tonču pojemala sapa. Bolj ko se je otepal psa, huje ga je držal ta in zasajal že zobe v kožo.

»Oh, naženi psa!« je prosil Tonč pastirja in hotel udariti psa, a pes je zasadil ostre zobe v golo roko, da se je takoj pokazala kri.

Ko je slišal Pavle, da ga Tonč prosi pomoči, se je nekoliko zamislil. Lahko bi se bil zdaj maščeval nad svojim nasprotnikom. Pa je mirno ukazal psu: »Krančej, pusti ga!«

Tonč je hitro vstal. Pes se je na povelje takoj odstranil. Oj, to je skelelo na roki, a še huje ga je pekla zavest, da mu je Pavle povrnil zavratni napad z dobroto. Sram in jeza nad seboj sta se menjavala v njem. Najrajši bi se bil pogreznil v zemljo. In ta rana! »Prav mi je,« si je mislil na tihem ter brisal z robcem kri.

»No Tonč, zakaj si me pa napadel?« je vprašal mirno Pavle in se naslonil s hrbtom na bližnjo smreko. Tonč je molčal in se počasi odmikal.

»Povej mi vendar, kaj sem zakrivil!«

»Že sam veš,« je spregovoril Tonč zamolklo.

»Kako naj vem, če pa mi vest ničesar ne očita. Okradel te nisem, obrekoval tudi ne, ali zmerjal, torej kaj?«

»Gabrovo Franico pusti pri miru!«

»E, če je samo to, potem te pa res lahko uslišim. Veš, s Franico nimava ničesar in si zastran mene lahko brez skrbi!«

»Ti si vzrok, da me ona ne mara.«

»Jaz? Od kdaj neki? Še nikdar ji nisem rekel nepotrebne besede! Če pa sva prijazna med seboj, tega nama vendar ne boš zameril?«

»Prav ta prijaznost se mi zdi sumljiva.«

»Haha! Sicer pa mi je vseeno, če verjameš ali ne, vznemirjal se zavoljo tega ne bom . . . Samo to bi želel, da se me drugič izogneš in me ne napadaš zahrbtno!«

Pavle se je zasukal ne zmeneč se za poparjenega Tonča, da nadaljuje svoje tesarsko delo. Pes je legel poleg njega, kakor bi ga hotel varovati pred drugim napadom. Tonču ni prišlo več na misel, da bi se lotil pastirja še enkrat. Saj se je že prvič prenaglil in storil veliko neumnost, ker se ni prepričal dovolj, koliko je resnice med Pavletom in Franico. V licih mu je gorelo in rana ga je skelela na roki. Krančej je ugriznil globoko ter tako maščeval svojega gospodarja.

Poparjen in jezeč se nad seboj je nadaljeval Tonč vožnjo po slemenu. Niti ozrl se ni na pastirja, ko je peljal mimo. V srcu se mu je vzbujal kes, nekaj mu je reklo, da ga mora prositi odpuščenja, toda črv ljubosumnosti še ni miroval.

»Kako se zna izgovarjati,« si je mislil med potom, da ni vedel, kdaj je prišel do apnenice, kdaj naložil apno in se vrnil ž njim. — Spet je moral mimo Pavleta, ki je mirno postavljaj svojo kočo. Vštric Pavleta so se ustavili voli, ker jih je Tonč pozabil priganjati.

»Jers, hej!« je zavpil nad voli ter švrknil z bičem po njih.

»Ali si že naložil?« ga je nenadoma nagovoril Pavle.

»Kakor vidiš. Veš, Pavle —« Tonč je mislil nekaj povedati, pa mu beseda ni prav hotela na jezik. »Veš, ni ti treba praviti, kar sva prej imela!«

»A tako! Ti bi rad zakril svojo smolo. Mogoče te uslišim, ali pa tudi ne, kakor bo kazalo. Nekaj ti povem, ker nisem hudoben. Če bi se mirno zmenila o tej stvari, potem bi pač ne šumil več o meni.«

»Jaz hočem Franico,« je rekel Tonč s pogledom uprtim v Pavleta.

»Ne razburjaj se po nepotrebem! Franico lahko imaš zaradi mene, če te bo le ona hotela. Škoda dekleta takemu rogoviležu!«

»Kdo je rogovilež? Čakaj ti že pokažem! Še ni vseh dni konec.«

»Seveda ne. Prihodnjič si boš pač bolje premislil, kaj boš delal in govoril. Z Bogom!«

Pavle je obrnil Tonču hrbet ter začel obsekavati deblo. Jeza je pograbila Tonča, komaj se je premagal, da ni zopet napadel Pavleta. Srdito je udaril z bičem po volih, ozrl se je še enkrat na pastirja s sovražnim pogledom ter na tihem zaklel. V onemogli jezi je koval načrt za maščevanje. Najprej hoče ubiti psa, nato se pa loti Pavleta. Toda ne, — poskusil bo najprej pri Franici — potem bo že vedel kako in kaj. — Nič ni pazil na vole, ki so vozili gare po svoji pameti. Približal se je gozd. Tonč je šel več korakov pred voli, ne zmeneč se za nje in tudi ne za apno, ki je v presledkih padalo iz zaboja, ker se je zatvornica odprla. Šele v jarku je počakal vole, a škode tudi tu ni opazil. — Precej pozno je došel z apnom domov. Zidar je že dolgo rentočil nad počasnim gospodarjem, čakati je moral na apno, delo pa je zaostalo. Videč Tonča se je obregnil nad njim, gospodar pa se ni zmenil za zidarjevo nevoljo ter je malomarno gnal vole v hlev.

»Gromska potica,« se je kregal zidar, »komaj polovico truge je apna! Kako je neki vozil? Seveda, zatvornica se mu je odprla in apno je padalo po poti. Tak gospodar! Saj pravim: kateri ima posestvo, ne zna gospodariti, izmed nas kočarjev eden pa bi znal gospodariti, ko bi imel s čim. — Dva dni bom imel dela s tem kotlom, dočim bi že bil lahko danes z vsem gotov.« Tonč je prišel iz hleva.

»Slišiš, Podlesnik! Apna bo premalo, polovico si ga zgubil po poti, tak voznik! Na, le poglej na gare in na cesto tudi.«

Podlesnik se je čudil: »Šenta, saj res! Kako, da nisem prej opazil? — Popoldne grem še enkrat z garami.«

Nekoliko osramočen se je zasukal od gar in je zaklel nad Pavletom, ki je bil vzrok njegove zamišljenosti.

Solnce se je premaknilo na zahod. Pri sosedu je pel petelin, izzivajoč Podlesnikovega, a ta se ni zmenil za nasprotnika in tudi ni utegnil, ker je Lojza pravkar natrosila zrnja perutnini. Tedaj je zopet napregel Tonč vole ter odrinil po apno. Na slemenu je srečal Gabrovega Joža, ki se je spravljal v gozd po steljo.

»Kaj pa voziš?« ga je nagovoril Joža in se skoraj čudil.

»Apno; zidarja imam, ki mi popravlja kotel.«

»Poženi, grem nekoliko s teboj!«

Šla sta po slemenu ter se pomenkovala o vsakdanjih rečeh. Nekoliko pod njima se je oglasi Pogačnikov pes. Tonč se je zganil, kakor bi ga pičil gad, ter srdito rekel: »Prokleti pes!«

»Glej ga, od kdaj pa ne moreš poslušati tega psa?«

»Od danes dopoldne, ko me je uzgriznil v roko.«

»Kaaaj?« se je začudil Joža ter neverjetno pogledal Tonča. »Ali si imel kaj s pastirjem?«

(Dalje prih.)

Francka:

Spominski šopek umrli Moniki na grob.

Umrla je tiho v miru, kakor je živela — tako tiho je odšla od nas. V nas pa, ki smo jo poznali, je nastala vrzel . . .

Stisnila so se naša srca v boli in naše duše so zaplakale, ker Te ni več — Monika, sestra naša ljubljena. Ni Te več, da bi nam pri dekliških sestankih delala družbo. Mnogokrat je bilo tako, da smo bile tihe in mrke zbrane pri dekliškem sestanku, pa si prišla Ti in kmalu se je razlegel vesel smeh in petje po društveni sobi.

In kako na koru pogrešamo Tvojega glasu. Odkar si umrla, se še ni pela obhajilna pesem »Vem za njega, ki me ljubi — ki skrivnosti moje ve . . .«, katero si Ti pela s tolikim čuvstvom, da nas je kar prevzelo. V cer-

kvi in v Domu si bila vedno pripravljena pomagati pri delu, skratka, Tvoja izguba nam bo ostala nenadomestljiva.

Vsiljujejo se nam misli, ali je res tako in res je že od nekdaj tako, da najboljši med nami padajo, katere bi najbolj potrebovali. In grobovi tulijo še in še tulijo; vzemi zemlja, kar je tvojega. In vzela je prav Tebe, naša dobra nepozabna — Monika. Oj to je strašno, da nam je vsem tesno in hudo, kot še nikoli tako. In zvonovi pojo . . . pojo, Tebe ljubljena Monika fantje neso . . . neso, kjer črni križi rasto, nema znamenja vstajenja in večnosti. Oh tja . . . tja Te neso, a tu je poletje, Tebi v vrtu georgine in dalije najlepše cveto, ptički himno pojo, solnčni žarki peko.

In nam je hudo, kot še nikoli tako, ker zvonovi pojo, Tebi draga Monika v bridko slovo.

Na mrtvaškem odru si ležala med samim belim cvetjem, kot tiha bela roža, črni lasje so se Ti vsipali na belo obleko. In ko so Te položili v grob,

so Ti preč. g. župnik ob odprtem grobu govorili v srce segajoče besede, pri katerih se je porosilo vsako oko. Nato pa so se oglasila grla naših fantov in zapela nežno in prisrčno zadnjo pesem . . .

Naj sprejme Kristus, kar je njegovega in Tebe draga nam, upamo, je sprejel, saj si mu vedno zvesto služila, služila Njemu in Njegovi sv. Materi Mariji.

Zato počivaj sladko, nam vsem v ljubečem spominu ostala, nepozabna Monika!

Beloglavec Draga:

Jesenska.

*Na vrtu zadnje cvetke cveto
in ptički že nič več ne pojo;
ko mrtvi metulji so listi veli;
oblaki sivi so gore odeli
in kmalu bodo zagnili nas.
Na nebu, na zemlji in v srcu je mraz.*

E. L. — L.:

Učiteljica in beda ljudstva.

(Iz pisma nemške kolegije.)

Dober katoličan ne vidi v vsakokratnem razvoju časa le avtomatičen razvoj, temveč je trdno prepričan, da je vsak čas na poseben način božji klic. — Božji klic, ki pa zahteva tudi odgovor. Prav sedANJI čas pa nosi na sebi znak vsesplošne ljudske bede. Ta beda nas kliče in ta klic zahteva odgovora, odmeva v nas, pa tudi tega, kako se bomo ob tej bedi časa obnašale. V tem smislu je 47. zbor Društva katoliških nemških učiteljic v Essenu odgovoril na jasen način. Prav ta zbor je pogledal bedi časa naravnost v oči. Slike gospodarske bede, pa tudi socialne in duhovne, so stale s pretresljivim realizmom v središču vseh razgovorov. Zbor si je ogledal to bedo v njenih prav posebnih vplivih na otroka. Kar je vsaka udeleženka tega zbora v zadnjem letu čutila v svoji šolski sobi, vse to je postalo na tem zboru kot velika, vseobsegajoča beda ljudstva. Iz te slike je jasno gledala druga slika: slabo rejenega, gospodarsko trpečega otroka, otroka, ki je zaradi socialne negotovosti in tudi socialne nezadovoljnosti postal otrok duševnega nemira, ki ga ogroža v njegovem moralnem življenju, pa tudi pri šolskem delu. Na tem zboru se je jasno pokazalo, kako sedANJI čas razširja bedo zlasti na žensko mladino. Vsa negotovost pri izbiranju poklicev, pri sklepanju zakonskih zvez, vedno močnejše izrivanje žene iz gospodarskega življenja, vse to kakor mora tlačiti iz šole izstopajočo žensko mladino. Po izstopu ali pa v nadaljnjem šolanju se pokaže, kako težko je delo, ako ga ne vzdržuje na višku svež optimizem.

Iz vseh predavanj in razgovorov se je čutila beda časa, beda vsega ljudstva, ki se bori za prostost, pa ga gospodarska kriza plaši, ljudstvo, ki je raztrgano politično in duhovno in se vedno bolj oddaljuje iz centra življenjskih motivov na periferijo življenjske praznote in vedno bolj in bolestinje pogreša enoto vere in ljubezni, iz katere raste nova kultura družbe in države, enote in skupnosti.

Čutilo se je prav jasno, kako ljudska beda iz tisoč mnenj vsakdanjosti kliče po resnici in iz egoizma stremi do nesebičnosti v družbi in noče razpada, ampak nov dvig. Ta dvig pa mora biti kljub vsem vnanjim pogojem globoko notranji.

Če je bil essenski zbor velik pregled človeške bede, je bil tudi pregled velike moči. Predsednica zbora, Marija Schmitz, je med drugim pri otvoritvi povedala tudi tole: Me učiteljice vemo, da ljudstvo od nas pričakuje. Vemo pa tudi, da nekaj imamo, kar nimajo vsi, od česar lahko prihaja pomoč, rešenje ali vsaj izboljšanje. To je naša vera. Je tudi moč, ki jo dajo pesti, je pa tudi ljubezen, ki pride iz sovraštva, a to nista vira naše moči. Naša moč ne prihaja iz sovjetske zvezde, pa tudi ne iz Hitlerjevega križa: naša luč je Kristus, naša moč je križ Njegov. Državnik na čelu naše države je rekel pred kratkim: »Kdor hoče današnji čas doživeti, mora imeti pogum. Tega poguma pa nima nihče, kdor svoje upanje stavi samo na tostranski svet: to upanje daje le vera na onostranstvo.« Če pa smo se zbrale tu, smo storile za to, da oznanimo ljudstvu to moč, ki je v nas in ki jo hočemo izrabiti za naše ljudstvo.«

Ta zbor je bil v resnici moč. Priznavanje k izobrazbi, ki je delo duha. Oznanilo tega, česar bistvo je šolska izobrazba. Pomen šole za otroka našega ljudstva, za ubogega, slabo nadarjenega otroka, za duševno zelo razvitega otroka, ki želi kvišku, vse to je pokazal zbor v slikah sedanjega časa.

Ob času bede pa se radi spomnimo na bistveno v splošnem in tudi na bistveno v posameznih šolskih predelih. Prav v času bede nam postane jasno, kako nevarno je, ako šoli ne damo tega, kar sme pričakovati kot ljudska naprava. Prav Essen je pokazal onim krogom, ki hočejo ljudsko šolo potlačiti na nižino starega učenja, da s tem naloga ljudske šole še ni dovršena. Njena naloga je otroku dati splošno izobrazbo, na katero lahko postavi svoj poklic, ono splošno izobrazbo, ki vodi k onim velikim življenjskim vrednotam, svetim in velikim, k vrednotam, ki leže v državi, družbi, gospodarstvu in naravi in tako vrednotam, ki od narave vodijo preko kulture do Boga.

Na prav poseben način je bilo na tem zboru podano mnogo pozitivnega za izobrazbo žene. To ni lahko v času, ko to vprašanje gledamo le z gospodarskega stališča ne pa s stališča nalog, ki jih ima vsak človek, tudi žena, za svoje življenje in za življenje družbe dovršiti. To velja zlasti o vprašanju »Žena in poklic«, ki določa celotno deklško izobrazbo. Ta zbor je pokazal in dokazal, da ima vsak človek pravico, svojo osebnost razviti z lastnim delom in, da se to delo milijonom žen, ki niso imele prilike, ustanoviti lastne družine, ne sme odrekati. V jasnih določbah je bila krepko določena meja med poklicem in družino in je iz nje zrastle zahteva, naj bi zaradi pravilnega razumevanja družine in dela v njej žena izstopila iz pridobitvenih poklicev, zlasti tam, kjer možev pridobitveni poklic zadošča za vzdrževanje družine in bi živela le družini.

Prav gotovo pomeni moč, če kdo v časih bede zahteva posebno izobrazbo deklic, ki naj bi vse moči žene zbujala, razvijala in jih oplojala za službo celote. Prav zato je essenski zbor s prav posebnim poudarkom zahteval posebno deklško izobrazbo, ki naj bi dala narodu res dobrih in plemenitih žen. Zato pa je vedno bolj glasen klic po gospodinjskem pouku, po gospodinjskih tečajih, zlasti pa po poklicnih šolah, ki naj bi vso deklško izobrazbo tvorile iz duhovnih moči vere, kulture in narave in bi jih vpeljale v zaključno sliko sveta in odtod v duhovni svet idealov.

Kar pa je to učiteljsko zborovanje pokazalo res kot moč je bilo to, da zborovalke o bedi učiteljice same sploh niso govorile. In vendar že drugo desetletje leži kakor senca nad vsakim zborovanjem beda mlade učiteljice, ki doživlja premestitve v popolnoma tuje okraje, da jo odtrgajo od komaj pričetega dragega dela, za kar so socialne razmere sedanjega bednega gospodarstva napravile že nekako pravico. Kljub vsemu temu pa je tvorila beda otroka in beda naroda središče, okoli katerega so se sukali vsi razgovori in vsi sklepi. S tem so katoliške učiteljice pokazale, da imajo prav v tem, ker so katoliške, v sebi ono tiho moč, potrpežljivost, ki jo črpajo iz katoliških virov. Iz vseh govorov in predavanj je izzvenelo močno hotenje, da se čutijo prav za ta »novi čas« poklicane,

in da so pripravljene zanj tudi žrtvovati, pa bodisi tudi najdražje kar imajo. S tem, kar zahteva beda sedanjega časa od njih, pa raste v njih tudi resnična moč, ki jim pomaga, da prav za ta socialno tako bedni čas, pravilno vzgajajo novi ženski rod. Iz vseh se je dalo povzeti, da katoliška učiteljica, ki ne smatra svojega poklica samo za službo, ampak za resničen poklic k delu v božjem kraljestvu, prav v tem času daje svoji okolici iz bogatih svojih notranjih virov.

Sicer so pa v svojih resolucijah pokazale pravilno umevanje, da pričakujejo pomoči tudi od zunaj, zlasti pa od prizadetih oblasti. V njih so zahtevale vse ono, kar je za dober in pravilen razmah šolstva potrebno, zlasti pa za potrebe ženske mladine, ki zlasti v doraščajočih letih nujno potrebuje ženskega vodstva, materske ženske roke.

Tako je razkril essenski zbor katoliških nemških učiteljic sliko ljudske b e d e , pa je poleg nje postavil tudi primerno m o č , ki izhaja iz dela katoliških nemških učiteljic.

Izkušena:

Jesensko negovanje zdravja.

Že takoj, ko se je začel krajšati dan smo pričele govoriti o zimi. Ta mesec se ji približujemo kar z velikimi koraki. Dnevi so vedno krajši in hladnejši. Imamo še celo dolgo zimo pred seboj in prav nič ne vemo, kakšno vreme in kakšen mraz nam bo prinesla. Za to se zdaj v predhodnem času ne smemo raznežiti, ampak se že sedaj nekoliko privaditi na poznejšo hladnejšo dobo, kar se da napraviti z utrjevanjem. Če nam bo oktober prinesel tudi še prav lepe solnčne dni, pa jih bomo uživale prav rade kot zadnjo higijensko dobroto tega leta.

Otroci naj v tem mesecu še prav posebno mnogo bivajo na prostem, kjer naj se igrajo in skačejo. Potem jim pozimi ne bo škodovala vsaka sapica in jim ne bo treba bolehati cele tedne že za malo prehlajenje.

Ako se bo vreme prav hitro ohladilo, tedaj lahko že oblečemo toplo spodnjo obleko, ki je mnogo bolj primerna kot pa težka in debela vrhnja, ki zaradi svoje teže ovira dihanje. Glavo in vrat je treba imeti vedno na hladnem, posebno naj zdravi otroci nikoli ne nosijo zavitega vratu. Nezdravo je zdaj, ko se prične mrzli letni čas, da otroci nosijo kratke hlačice in gole noge. S tem izgubi otroški organizem v svojo škodo preveč toplote v spodnjem delu telesa, kar je že večkrat povzročilo težje notranje bolezni.

Velike važnosti je, da izmenjamo takoj mokro obleko, zlasti nogavice. Ako bi matere pazile strogo na to, bi zabranile marsikatero prehlajenje. Gumijevi površni čevlji so pri mokrem vremenu prav priporočljivi, treba pa jih je izzuti takoj, ko pridemo s ceste domov, torej otroci tudi v šoli. Vse perilo in spodnjo obleko je treba zelo pogosto menjati in jo kakor tudi posteljno perilo ob lepem vremenu dobro prepračiti.

Male otroke je treba zjutraj spraviti iz postelje in naj se nekaj časa samo v spodnji obleki igrajo, na to pa je prav primerno, ako skočijo še za en četrť ure nazaj v posteljo. Ta način je prav dobra in krepčilna in utrjujoča zračna kopel. Zelo previdno je treba ravnati v mrzlem letnem času, z mrzlimi kopelmi, vsekakor so priporočljive le za prav močne otroke in popolnoma zdrave odrasle.

Ze kmalu v jeseni so nekatere žene in dekleta kar obupane nad svojimi vedno rdečimi in mrzlimi rokami. Te povzroča prehlajenje, malokrvnost in živčna slabost, kakor tudi rdeče nosove. Zelo priporočljivo je, da si vsak dan zvečer utremo roke z maščobo ali balzamom, ki ga dobimo za ozebljine v lekarni. Da se nam posteljno perilo ne pokvari, je treba roke zavezati ali jih vtakniti v

rokavice. Zene in dekleta, ki trpe na tem, naj nosijo tople rokavce in na prostem gorke rokavice; vselej, kadar si umivajo roke, naj jih dobro obrišejo, a ne suše pri gorki peči in naj se ne ukvarjajo preveč z mrzlo vodo. Trikrat na teden naj se potrudijo za nastopno kopel: v dveh posodah si pripravijo vode, v eni, kar se da mrzlo, v drugi, kar se da vročo, vtaknejo obe roke za eno minuto v vročo vodo, potem pa prav toliko časa v čisto mrzlo, pa zopet v vročo in zopet v mrzlo in to za časa dobre četrt ure. V splošnem pa je v mrzlem letnem času zelo priporočljiva hrana, ki povzroča toploto, tudi tople pijače in za vsak obed kakršnakoli topla juha.

Stari in mladi naj v tem času jedo prav mnogo sirovega sadja. To namreč ni samo dobro po okusu, ampak je tudi preprosto naravno zdravilno sredstvo za marsikatero bolezen. Sveže sadje s kruhom je najboljši predjužnik in malica za otroke. Popolnoma zrelo sadje ima tudi velike množine sladkorja v lahko prebavljivi obliki, ki ima veliko redilno vrednost. Tudi sočivje mora biti pri vsaki jedi, ker vsebuje mnogo apnenca, kar je za tvoritev kosti zelo važno in varuje pred rahitisom, t. j. mehкими kostmi, in neguje zdrave zobe. V nekuhani rastlinski hrani ostanejo vsi vitamini, ki so za zdravje telesa toliko važni. Zato so za lepo in dobro uspevanje telesa zelo važne zelene salate; paradižniki in podobno. Znano nam je tudi, da pravimo, kako je zdravo, če otroci hrustajo sirovo repo in korenje.

Zelo neprijeten za naše oči je v jeseni vedno občutnejši somrak vsakega dne. Ta čas naj bi vsakdo porabil za odpočitek. Ne odrasli, ne otroci naj bi v mraku ne utrujali oči s čitanjem, pisanjem ali ročnim delom.

Brez skrbi lahko pričakujemo mrzle zime, če sedanji hladnejši prehodni čas pridno porabljammo za utrjevanje telesa. S tem prihranimo sebi in svojem mnogo skrbi, dela in stroškov, prestanemo zimo v zdravju in delazmožnosti, ter si ohranimo svežost in veselost tudi pozimi.

Domoljub:

Naša zemlja.

Kako ponosen je kmetič na svoj »grunt«, na svojo zemljo. S tisočerimi nitkami je zvezano njegovo srce s to zemljo. In naj bi je bilo še tako malo, on si misli: mala, a moja! In ž njim vred prevzema ista zavest vse člane družine: mala, a naša! Naš grunt, naša zemlja!

Koliko truda ima kmet s svojo zemljo, kako jo neguje in obdeluje, kako jo namaka s svojim znojem. Od zgodnje pomladi do pozne jeseni, pa tudi še pozimi, so njegove misli in njegovo delo zvezane s to zemljo. In grunt se mu zopet izkazuje hvaležnega in mu donša vsakovrstnih sadežev ter ga preživlja. Ni čuda tedaj, če kmet tako ljubi svojo zemljo.

Kar je kmet z družino v malem, to je narod v velikem. Tudi narodi posedajo gotove komplekse zemlje, ki jo imenujejo svojo last. Nemci imenujejo to zemljo »Lebensraum« (življenjski prostor) naroda. Tako govorimo o nemški zemlji, o slovenski zemlji, o češki zemlji, o poljski, ruski, jugoslovanski, slovanski zemlji. Na tem mestu razumem pod zgornjim naslovom predvsem našo slovensko zemljo, v širšem pomenu pa tudi vso jugoslovansko in vso slovansko zemljo sploh.

Kakor kmet ljubi in, če treba, tudi brani svojo zemljo, tako branijo svojo zemljo tudi celi narodi. Kako so naši predniki branili svojo zemljo pred divjimi Turki! Kako so v ljuti borbi za svojo svobodo in za svojo zemljo podlegli Srbi na Kosovem polju l. 1389. Petsto let je tuji rod gospodoval nad njihovo zemljo. Lastnik zemlje je bil hlapec in suženj na lastni zemlji. A v nobenem narodu, ki ima le še nekaj duha za svobodo, ne zamrje klic:

na naši zemlji tuji rod
naj gost nam bo, a ne gospod!

Slovenci smo nekdanj posedali mnogo več zemlje, nego je imamo zdaj. Naša zemlja se je skrčila vsaj za polovico. Naša zemlja je bila nekoč cela Štajerska, cela Koroška (še zdaj imenujejo na Solnograškem Koroško »das Windische Land« = Slovensko deželo); naša je bila še Pusta dolina na Tirolskem in dolina Lungau na Solnograškem. In na severu, ob Donavi, so naši slovenski predniki mejili neposredno na Čehe.

In danes? Vsak Slovenec, vsaka Slovenka mora vedeti, do kam sega še danes slovenska zemlja. Vzemi v roko n. pr. dr. Ramovšev zemljevid slovenskih narečij! Tu vidiš, da sega slovenska zemlja doli do Trsta in Gorice, do Čedadada in Šmohorja, do Beljaka in Gospe svete. Soča teče samo v svojem spodnjem teku po laški oz. furlanski zemlji, v svojem zgornjem in srednjem teku pa po slovenski zemlji. Dobrač, Magdalenska gora, Svinja planina so mejniki naše slovenske zemlje na severu, na Koroškem.

V zavesti, da je to naša zemlja, je naš slovenski rod ljuto branil svojo slovensko zemljo na Koroškem. Malgaj in mnogo slovenskih junakov je dalo svoje življenje v boju za to našo zemljo. Kakor ima kmet pravico do svoje zemlje, tako ima tudi narod naravno pravico do svoje zemlje. In če je kdo za časa bojev za našo Koroško rekel: »Kaj nas briga Koroška?!« se mi to zdi prav tako nesmiselno, kakor če bi kmet rekel: kaj me briga moj travnik, moj pašnik, moj gozd, moja njiva? Tako bedastega kmeta ne boste našli na vsem svetu.

Voditelj socialnih demokratov v Nemčiji Schleidemann je nekoč rekel: Kar je nemško, mora ostati nemško! Z isto naravno pravico pravimo mi: Slovenska zemlja mora ostati slovenska!

V dobi stare Avstrije je mnogo naših dijakov študiralo na visokih šolah na Dunaju. Dolga je bila pot z Dunaja v Slovenijo. A pravili so, ko so se pripeljali preko Gradca v Špilje in Št. Ilj, so rekli: zdaj smo doma. Brž ko so stopili na slovensko zemljo, jih je prevzel čut, da so doma. Prav kakor kmet, ko stopi na svoj grunt, na svojo zemljo.

Še vse bolj kakor do zdaj nas mora prevzeti misel in zavest o naši zemlji. Čuvajmo našo zemljo!

La:

Za brezmesne dni.

U prejšnjih časih so imeli tisto hišo za posebno imenitno, ki je porabila posebno veliko mesa. Vsaj en obed in to glavni, je moral biti mesen. Ponekod pa so imeli celo navado, da so pri večjih pojedinah imeli dvoje ali celo več vrst mesa. Znano mi je tudi, da so ponekod mislili, da postne jedi in celo riba ne nasiti in so zato na vsak način in ob vsakem slučaju imeli meso za najredilnejšo in najtečnejšo hrano. Odkar pa se je znanost tako temeljito zavzela za vprašanje zdrave in primerne hrane, pa je nastalo pravilo: Mešana prehrana je najprimernejša, preveč mesa je škodljivo in po mesnih dnevih moramo na vsak način imeti vsaj en brezmesni dan. To pa ne pomeni, da bi le pri glavnem obedu opustili meso, ampak naj bo celodnevna prehrana brezmesna. Tudi riba velja za meso in je tudi to opustiti.

V splošnem velja pravilo, da dva brezmesna dneva v tednu zadoščata, več seveda ne škoduje. Seveda pa je treba zlasti ob prehodu in prvi čas še nekoliko se ozirati na staro navado, a na vsak način količino mesa zmanjšati.

Z začudenjem čitamo stara poročila, kako je n. pr. angleška kraljica Elizabeta pri svojih obedih zelo čislala meso in kakšne velikanske porcije mesa so bile določene za njene dvorne dame. Naš želodec ni vaje takih množin. Pojedine srednjega veka pa bi zadoščale, da z njihovo množino mesa prehranimo danes cela mesta, kajti takrat so za primeroma malo število povablencev zaklali velikansko število volov, prašičev, telet ter jih potem kuhali, pekli, pražili itd. Brez kakršnegakoli društva za zmernost je človeštvo danes postalo v jedi zmernejše, ker je prešlo na preprostejšo hrano, ki pa vsebuje vse, kar potrebuje človeško telo za svojo okrepitev in za nadomestilo snovi, ki jih je porabilo.

Ogledati si hočemo tak brezmesen dan. Vsaka gospodinja bo tudi za svojo družino izbrala tisto, kar ve, da njeni družini prija, pa tudi, kar njena denarnica prenese.

Zajtrk in dopoldanska malica sta že brez nadaljnega taka, da ne kršita pravila brezmesnega dne: škodelica kave ali čaja, nekoliko presnega masla na koscu kruha ali žemlji in morebiti še kuhano jajce. Bolje je seveda dan pričeti s sadjem. S tem izboljšamo splošno stanje in zelo pospešujemo prebavo. Naravnost odlični zajtrki so banane, ki jih zrežemo na rezine in polijemo s pomarančnim sokom. Sploh nam je pomen in korist sadnih sokov še veliko premalo znan. Kdor trpi na motnjah prebave, kdor mnogo sedi in ima malo prilike za gibanje, ta naj bi vsak dan začel s sadjem. Lahko pa se porablja najrazličnejše sadje, tudi v najrazličnejši obliki, kakor paradižniki, redkev, redkvica i. dr.

Kosilo ali obed naj ima samo eno glavno jed in pa sadje, bodisi sirovo ali dušeno. Ta jed naj bo močnata jed, ki jo seveda lahko napravimo na najrazličnejše načine. Naši cmoki in žličniki, ki smo jih večkrat rabili kot jed k polivkam, lahko fungirajo tu kot glavna jed. Poleg tega navedemo tu jako primerne in resnično dobre recepte za močnato jed, ki naj služi za glavno jed brezmesnega dne: pol kg bele moke denemo v skledo in jo zmešamo s 3 jajci, nekoliko soli in mleka v precej trdo testo, ki ga toliko časa tolčemo, da začne spuščati mehurje. Testo potem denemo na desko, zvaljamo in narežemo v ozke podolgovate progice, ki jih v vreli vodi hitro skuhamo, stresemo v skledo in zabelimo z drobtinicami, ocvrtimi v sirovem maslu. K tej jedi damo sirova jabolka, zrezane na rezine, ki jih lahko zmešamo s pestjo rozin ali zmletih orehov. Ta jed popolnoma zadošča in nasiti.

Drug preprost obed, zlasti za vroče dni je glavната solata, ki jo zabelimo s smetano in v njej sesekljanim drobnjakom. Seveda je treba solato primerno osoliti, ter k njej dodati krompir v rezinah. Ako je smetana pregosta, jo lahko razredčimo z mlekom, da je dovolj mokrote za krompir. Kot drugo jed pri tem obedu damo močnato jed, n. pr. češpljeve cmoke ali dunajske češpljeve torbice, za katere povemo tu recept: iz 3 jajec, primerno množino moke, nekoliko sirovega masla in soli, pripravimo testo, kakor za rezance, ga tanko zvaljamo, pokrijemo in pustimo, da nekoliko počiva. Iz testa režemo primerno velike proge, ki jih pomažemo z raztepenim jajcem in v sredo denemo polovico male žličke češpljeve marmelade. Proge sedaj zravnamo skupaj kakor pismo in dobro stisnemo. Te torbice skuhamo v osoljeni vodi, jih previdno vzamemo iz nje in zabelimo z drobtinicami, ocvrtimi v sirovem maslu. Tako kosilo je zlasti za doraščajoče otroke zelo priporočljivo.

Za večerjo pridejo poleg solate vseh vrst tudi druge jedi na vrsto. Zelo izvrstni so izpraznjeni paradižniki, ki jih nadevamo z nekoliko kisló fižolovo solato. Tudi solata iz razne zelenjadi, ki jo zabelimo in ji pridenemo sesekljano jajce, je zelo dobra. Trdo kuhano jajce sesekljamo in sicer rumenjaki posebej, beljak posebej, iz tega napravimo potem lepe kupčke, ki so obenem tudi za okras. K tej jedi dodamo s sirom ali sirovim maslom obložene kruhke ali pa krompir. V solato lahko denemo tudi krompirjeve rezine. (Glej v drobnem tisku »Teden vegetarične prehrane«!)

Svetinov Martin:

»Tako se izpolnjujejo nade...«

Popoldne se je pričela pripravljati Tončka za odhod domov. Delala je počasi, napol v omotici. Brez volje je skladala perilo v košaro. Kakor je padlo, tako ga je pustila ležati. Ni ji bilo mar, ali se zmečka ali ne. Vdala se je v usodo, nič več se ni tako zelo bala, kaj poreko doma. Bilo ji je končno vseeno, naj se zgodi z njo, kar hoče. »Ubili me ne bodo,« si je mislila, »če me pa, naj me. Škoda me ni.«

Zunaj je bila lepa poletna nedelja. Solnce je toplo sijalo in razlivalo žarke na strehe hiš in izložbena okna trgovin, da so se odbijali dolgi prameni svetlobe. Po mestu je vladalo praznično razpoloženje. Ljudje so valovali po ulicah gori in doli in se smejali. Matere so vozile otroke v vozičkih. Tončka je slonela na oknu in gledala to vrvenje. Drugi so veseli, ona je pa tako nesrečna.

Ni še preteklo leto, odkar je odšla od doma, da bi si poiskala sreče, pa že se mora vrniti, prevarana in uničena. S kakšnim hrepenenjem in skoraj svetim strahom je prišla v mesto. Mesto... mesto... že sama beseda tako skrivnostna in privlačna! Kolikokrat doma ni mogla spati od samega pričakovanja. Nekaj velikega in lepega se ji je zdelo mesto. Zdaj je spoznala, da je čisto drugače. O, ko bi bila že prej! Potem ne bi doživela tako strašnega razočaranja. Grdo in neusmiljeno je mesto. Kar je lepega in svetega, tepta v blato in drvi čez srca slabotnih. Mesto je samo za bogate, siromakov ne mara.

Še en pogled na mesto, nič očitajoč, samo neskončno žalosten in poln obupa, in odtrga se od okna. Zaklene košaro in dvigne. Šele zdaj se ji ulijejo solze in glasno zajoka.

»Tako se izpolnjujejo moje nade!« Mlado telo trepeta v joku, se nasloni na končnico postelje in joka, joka...

»Zdaj imam mesto in bele hiše in vsoka okna in ravne ceste in... in... Vse imam, vse... vse...«

Spomnila se je, da mora domov, da se morda že mudi. Pograbila je košaro in stekla po stopnicah. Močna svetloba ji je udarila v oči, ko je stopila na cesto.

»Nikamor se mi ne mudi,« je spoznala. »Saj je še svetlo kakor opoldne.« Napotila se je po mestu. Nerodno je vlekla košaro s seboj, da so se zadevali ljudje obnjo in se jezili. Kaj ji mar ljudje! Vsaj danes naj jo še puste v miru, jutri se jim bo že umaknila.

Blodila je brez namena po mestu, se ustavljala ob izložbenih oknih in delala napotje. Nikamor se ji ni mudilo. Sklenila je, da se bo odpeljala z zadnjim vlakom, da je ne bodo doma gledali ljudje. Ni se jim hotela takoj prvi dan pokazati; saj bodo še prezgodaj zvedeli. Stopala je počasi, oči so mrtvo gledale okrog, srce ji je burno bilo. Nobenega znanega obraza ni našla, vsi so bili tuji, hladni in so se ji posmehovali, ko so spoznali, kako je z njo. Včasih je zašla v tok ljudi, ki jo je gnal s seboj dalje, da že ni več vedela, kje je. Vse kraje, kjer je preživea kak vesel trenotek, je obiskala. Dolgočasni so se ji zdeli danes. Kako, da ni tega prej zapazila? Kaj jo je privlačevalo? Bele hiše, ceste, drevoredi?

Počasi se je zmrčilo. Mesto je zaživelovelo v tisoč lučih. Ljudje so se šetali in se hladili in uživali lepoto večera. Tončka je šla proti postaji in jemala od mesta slovo. Težko je bilo slovo. Vse jo je zadrževalo in vleklo nazaj. Še hujši pa je bil strah pred domom.

V železniškem vozu so bili razen Tončke samo trije ljudje. V enem kotu sta sedela tesno drug ob drugem fant in dekle in se živahno pogovarjala. Na drugi strani je dremala stara ženica. Tončka je gledala skozi okno na mesto, ki je izgrinjalo v daljavi. Kmalu se je videl samo še medel odsev luči in se končno izgubil za obzorjem. Še vedno je gledala, gledala na svojo strto mladost in hudo ji je bilo pri srcu. Sedla je na klop in pokrila

obraz z rokami. Solze so ji lezle iz oči in se razlivale po rokah. Vstala je zopet in stopila k oknu. Vasi in hiše so se vrstile ob progi, skozi okna so padali dolgi trakovi svetlobe. Iskre so letele na vse strani in ugašale v zraku. Tončki se je zdelo, da vozi vlak počasi, veliko prepočasi. Komaj da se premika z mesta, samo kolesa so ji vso pot nagajala in ji posmehljivo klicala: »Zdaj gremo, zdaj gremo...« Nevoljna je zaprla okno in sedla spet na prejšnje mesto. Pri vsaki postaji se je vznemirila in nestrpno pogledala skozi okno. Ko je videla, da še ni domače postaje, je žalostno sedla.

»Še tri,« je računala. »To bo kmalu. Četrť ure.« Nenadoma se ji je zazdel ta četrť ure strašno dolg, tako dolg, da mu ni vedela konca.

»Moj Bog, ali bom sploh prišla nocoj domov?« Spet se je vlak ustavil. »Še dve.« In znova se je pričelo čakanje. Vlak je enakomerno hitel skozi gozdove in polja, mimo vasi in bruhal šope isker in oblake dima.

»Še ena,« se je po dolgem času od-dahnila. Popravila si je ruto, poravnala krilo, prijela košaro in odšla na pločnik. Mraz jo je spreletel po vsem telesu, da se je tesneje stisnila. Vlak je drdral po mostu proti predoru in se bližal postaji. Komaj se je ustavil, je skočila na tla. Sključila se je v dve gube, da je ne bi spoznali, in smuknila mimo bližnje gostilne, iz katere se je razlegala harmonika. Nekaj časa je skoraj tekla, boječ se, da je ne bi kdo videl. Šele, ko je prišla v gozd, se je ustavila. Tedaj je zaslišala pred seboj fantovsko pesem. Bliže in bliže je prihajala. Ali naj gre naprej, ali se skrrije? Odločila se je za zadnje. Pograbila je košaro in stekla za grm. Fantje so bili že čisto blizu in vsako besedo pesmi je razločila. Vse je po glasu spoznala. Bili so iz domače vasi.

K svoji ljubici grem
tja na grob zelen
s krasnim cvetjem posajen
— — — — — posajen —

Tiho je jokal glas skozi gozd in se izgubljal v daljavi. Še nikoli ji ni segla pesem tako globoko v srce, še nikoli se ni nobena tako prilegala njenemu žalost-

nemu srcu. Že leto dni ni slišala fantovske pesmi.

»Takole gredo s smehom in s pesmijo, da jim moraš verjeti. Nazadnje pa...« In je zaihtela.

Spet je nadaljevala pot. Vsenaokrog je bilo tiho, mrtvo. Žalost in obup sta ji stiskala srce. Najrajši bi bila umrla kar tamkaj v gozdu. Vse je izgubljeno. Zdaj je konec mladosti, njenega deklitstva. Zaznamovana je za vse življenje. Hotela je postati več nego so druge, zdaj bo še preveč razlike med njimi. Zgodaj zjutraj je odšla v mesto in ponoči se mora vračati kakor tat.

Čim bliže je prihajala vasi, tem tesneje ji je postajalo pri srcu. Kaj bo rekla mati, kaj očim?

Ko je zagledala vas, se je stresla kakor list na veji. Noge so ji odpovedale, pogum zapustil Srce ji je divje utripalo, v sencih razbijalo, da se ji je kar meglilo pred očmi. Dolgo je stala na mestu in ni vedela, ali bi šla naprej, ali bi kar čakala, da bi se kaj zgodilo. Vas je pokojno molčala, le tu pa tam je zalajal kak pes. Počasi in previdno je stopala, da ne bi zaropotal kak kamen pod njenimi nogami. Šla je mimo kozolcev, ki so kakor strahovi stali ob poti. Prišla je do domače hiše. Luč je brlela v sobi.

»Zakaj gori, ko je že povsod tema?« se je začudila in še bolj jo je stisnil strah. Košaro je pustila za hišo in se po prstih bližala oknu, da bi poslušala. Okno je bilo zagrnjeno, zato ni mogla ničesar razločiti. Tedaj se je v sobi nekaj premaknilo in zbežala je od okna. Srce ji je hotelo skočiti iz prsi in tresla se je po vsem telesu. Noge so se ji šibile, da se je morala nasloniti na steno. Ko se je za silo umirila, je šla spet poslušat. V hiši je bilo vse tiho.

»Morda ni Andreja doma in ga mati čakajo,« se je domislila. »Zdajle, ko so sami, grem noter in jim vse povem.«

Vzela je košaro in šla v velikem ovin-ku proti vratom. Pred vrati se je ustavila, da bi se pripravila, kako bo povedala materi. Ko se je nekoliko zbrala, je boječe stegnila roko po kljuki in lahko pritisnila. Tako glasno in tožeče so zaškripala vrata, da ji je zastal korak. Drgetaje po vsem telesu je prešla temno

vežo in se dotipala do hišnih vrat. Dasi je vladal v hiši polumrak, je vendar dobro zapazila mater, ki je slonela na postelji. Ob njenem prihodu se je obrnila proti vratom. Tončka je pozabila besede, ki si jih je pripravila zunaj, in je samo boječe gledala mater, ki je bila vsa začudena.

»O, Tončka!« je vzkliknila po prvem presenečenju in stegnila proti njej roko. »Ali si prišla? Pa te ni bilo nič strah? Zakaj nisi pisala, da bi ti prišla nasproti?«

»Saj me ni bilo strah,« je odvrnila s trepetajočim glasom.

»Ti si jokala?« je zaskrbelo mater. »Kaj se je zgodilo?« Tončka se je obrnila proč in ni nič odgovorila.

»Kaj ti je? Zakaj se skrivaš?« je mater vedno bolj skrbelo. »Tako nekam čudna se mi zdiš.«

»Mama, odpustite!« se iztrga Tončki. Zgrudi se na klop in zajoka. Mati zastrmi vanjo kot da je ne razume, jo gleda, hoče zakričati, a usta ostanejo odprta.

»Tončka!« bruhe z jokom iz sebe in se zgrabi za glavo. »Tončka! Jezus, kaj si storila!« ječi in se premetava po postelji. Tončka sedi pri peči in joka glasno. »Moj Bog, zakaj si nam to storila? Kaj bo rekel Andrej, ko bo zvedel? Obe bo pognal iz hiše. In ljudje! S prstom bodo kazali za menoj in na našo hišo. Rajši bi videla, da bi bila umrla, kakor da si nam to storila. Kaj se ne bojiš Boga? Oh, zakaj sem tako nesrečna!«

Stara stenska ura je leno mahala sem ter tja z dolgim nihalom in pela svoj enakomerni tik tak. Vmes so se mešali vzdih obeh jokajočih. Tončka je zdaj pa zdaj bežno pogledala mater, kakor bi hotela razbrati njene misli.

»Mislila sem, da si prislužiš doto, pa takole narediš? Da sem bila tako neumna, da sem te dala v mesto, ko so mi vsi odsvetovali. Če bi bila ostala na kmetih, bi se to ne bilo zgodilo. Kar zapodila bi te, tako mi je hudo.«

Kakor udarci so padali materini očitki na Tončkino dušo, da se je zvijala in ječala od bridkosti.

»Ali te bo vzal? Kaj je po poklicu?«

»Pustite me! Utrujena sem in zaspala.«

Mati ji je postlala pri peči. Skrbno je ravnala, da bi je ne tiščalo, in jo oštevala in milovala obenem.

Tončka je prvič po dolgih nočeh skrbni in obupa mirno zaspala. Mati pa se je zgrudila za mizo pred križ in si pokrila obraz z rokami ter molila vso dolgo noč.

— — —

Vse žene in dekleta, ki prihajajo v Ljubljano, pa nimajo prenočišča, naj se obračajo na poslušajočo gospodično Kolodvorskega misijona na glavnem kolo-dvoru, ki ima na roki odznak v belo rumeni barvi.

Vodstvo Kolodvorskega misijona v Ljubljani prosi vse one številne stranke, ki se obračajo na Kolodvorski misijon po razne informacije, da prilože pismu znamko za odgovor.

Vodstvo Kolodvorskega misijona opozarja, da bo v nedeljo 2. in v nedeljo 9. oktobra popoldne ob pol 4 v Radio-Ljubljana predavanje o Kolodvorskem misijonu. Morebiti bo ustrezno s tem predavanjem vsem onim, ki so se v zadnjih mesecih obračali na Kolodvorski misijon z raznimi vprašanji glede delovanja Kolodvorskega misijona in njegovi organizaciji. Prav gotovo pa bo to predavanje pojasnilo delovanje Kolodvorskega misijona v prid in varstvo potujočih žen in deklet in njim samim pojasnilo mnoge nevarnosti, ki se jim izpostavljajo, zlasti ona dekleta, ki brez zadostnega poznanja mesta prihajajo tja iskat službe, pa se v neštevilnih slučajih razočarane obračajo na Kolodvorski misijon za pomoč. Sploh pa bo to predavanje važna informacija vsej naši javnosti.

Vse zaostale naročnike prosi uprava, da poravnajo naročnino brez terjatve.

Banov. kmetijsko-gospodinjstva šola pri Sv. Juriju ob južni železnici. Na kmetijsko-gospodinjstvi šoli pri Sv. Juriju ob j. ž. se je zaključilo prvo šolsko leto koncem avgusta. V prvi polovici oktobra se začne drugo šolsko leto. Pouk bo trajal 10 mesecev t. j. do 31. julija 1933.

V šolo se sprejmejo kmečka dekleta, ki imajo veselje do domače grude in ki se bodo v svojem bodočem poklicu udeleževale kot kmečke gospodinje.

Učenke stanujejo v zavodu, kjer imajo vso oskrbo. Celotna oskrbnina t. j. za hrano, stanovanje in razsvetljavo znaša mesečno 400 Din. Revnejšim gojenkam podeljuje kr. banska uprava primerne štipendije, ako se izkažejo kot res potrebne po predloženem potrdilu o premoženjskem stanju staršev. Razne stroške za šivanje, knjige, zvezke itd. nosijo gojenke same.

Dekleta, ki nameravajo obiskovati to šolo, morajo dovršiti 16. leto starosti, morajo biti zdrave in neoporečne preteklosti. — Pravilno kolkovano prošnjo za sprejem je treba poslati z vsemi potrebnimi listinami vodstvu banov. kmetijsko-gospodinjstve šole Sv. Jurij ob j. ž.

Poročila se je pridna večletna sotrudnica »Vigrednih« krojnih prilog gđc. Mira Hibšer, ki je od časa do časa pošiljala v naš list tudi svoje pesmice. Uredništvo in uprava ji želi bogatega božjega blagoslova s prošnjo, da tudi v bodoče »Vigredi« ne pozabi. Tem željam se gotovo pridružijo tudi vse čitateljice »Vigredi«.

Železniki. V naše veselo društveno življenje je 12. avgusta kanila grenka kapljica

bolesti. Nemila smrt je v tednu dni iztrgala iz naše srede eno najboljših in najinteligentnejših članic, tajnico Marijine družbe, vzorno cerkveno pevko Moniko Sturm. Komaj 24 zornih pomladi je doživela, a jo kronike vseh organizacij našega kraja brez izjeme imenujejo najboljšo in najmarljivejšo delavko, vneto za vse dobro in lepo. V domači družini je bila najboljši otrok, bližnjemu je pomagala, kjer koli je mogla, zlasti pa je znala prisluhnuti nežni dekliški duši. Ali je tedaj čudno, če je po njenem odhodu v večnost nastala povsod tako občutna vrzel, da našo ljubljeno Moniko tako zelo pogrešamo? Mnogo je trpela zaradi bolezni na očeh, da je morala tudi v bolnišnico zaradi tega. V avgustu po vseh pripravah za novo mašo, pa jo je napadel zavratni tifus, kateremu je tudi podlegla. — Vemo, da bomo izvršili Monikin neizgovorjeni in nenapisani testament, ki ga pa vsi poznamo, najbolje tako, da se z vso vnemo poprimemo prosvetnega dela povsod, kjer nam je Monika kljub svoji mladosti dajala tako lepe zgledne. Enega pa zlasti žene in dekleta ne smemo pozabiti: z vso ljubeznijo se moramo okleniti svojega lista »Vigredi«, kar nam je Monika kot dolgoletna poverjenica »Vigredi« tako verno polagala na srce. Če ostanemo zveste »Vigredi« in ji pridobimo še novih naročnic, bomo delale prav v Monikinem smislu in bo iz onostranstva blagoslavljala naše delo.

(Op. ured.: Ko izražamo prosvetnim delavcem v Železnikih ob težki izgubi iskreno sožalje, upamo, da bo sedanja poverjenica »Vigredi«, Francka Primožič, vredna naslednica blage Monike.)

Naši pomenki

Odgovori na pisma.

(Pogovori z gospo Selmo.)

Grob spominov. Po zadnjem odgovoru sem pričakovala obljubljeni pošiljatelj, pa je ni. Morda si se premislila? Nič ne de. Pisala si zopet pismo, bolje: nametala nekaj besed, ki jim ne vem zveze in so zato povsem nerazumljive. Kaj naj n. pr. s tem-le: Meni je strašno. In vedno se moram bati, da ne storim kaj velikega, hudega, kar bi težko obležalo na moji duši. — Ali pa: Samo od trenutka do trenutka traja moje potrpljenje. Sicer je že moja ogrožena mladost en sam velik boj, vojska s samim seboj, a nisem vedno sama. G. Jezus je z menoj itd. — Glej, če je to zadnje, potem je vse dobro in življenje potem ni težko, pa če je še tako hudo! Ker nič osebnega ne poveš, Ti tudi

ne morem drugega svetovati kot to: Največja skrb v življenju Ti bodi, da bo g. Jezus vedno s Teboj!

Mara. Saj je res dolgo, kar si bila zadnjič pri nas v našem koticu, a Tvoja novica, ki jo poročlaš, mi ni šla prav nič na živce, kakor si rekla. Saj sem pričakovala, da Te bo o priliki zopet možitev prijala. Vidim pa, da gre kar zares, ker si že vse podrobnosti premislila. Praviš, da je tri leta mlajši od Tebe, da ne hodi v cerkev in je v verskih resnicah slabo poučen in ni imel nikoli prave vzgoje. Sicer je dober, ima tudi dobro voljo, le dvigniti se ne more, ker nima dovolj moči. Tudi rad posluša, če mu pripoveduješ o kakšni verski resnici in ne zaničuje pobožnih ljudi in duhovnikov, kakor drugi. Poleg vsega tega je še Tvoj gospodar in si pri njem v službi. Praviš, da bi ga vzela, če bi se poboljšal in sicer največ zato, da bi bila

že enkrat pri kraju in bi se več po svetu ne klatila. — Vse bi lažje razumela, kot pa to zadnje. To ni namreč pravi nagib za zakon. Vedeti moraš, da je za zakon še kaj več treba kot tistega miru, ki je, po Tvojem naspotje klatenju po svetu, namreč harmonije v vsem in pa velike, lepe, tople ljubezni, ki vse, še tako velike težave v zakonu ožarja in osladi. Pomisli še, kako je s to zadevo! In če imaš za vse drugo pogum, pa za to nisi gotova, nikar v zakon! Ker vidim iz opazke v pismu, da Ti je ta služba tudi sicer nevarna, Ti odločno svetujem, da takoj odideš iz službe, če se ne bi mogla poročiti. Nič ne čakaj in ne poskušaj in ne misli, da je težko dobiti pošteno službo, pač pa pomisli, da tudi ta služba ni poštena, če je v nevarnosti Tvoje najsvetejše! — Na resno vprašanje — resen odgovor! — Obširnejšega pisma pričakujem.

Melisada. Kakor z največjim zanimanjem, veseljem in ljubeznijo spremljam Tvoje korake pri iskanju Resnice, vendar bi bila želela, da si to zadnje pismo naslovila na duhovnika, ki Te bo spremljal pri Tvojem odločilnem koraku v katoliško Cerkev. Zakaj? Ker bi Ti lahko dal naravnost odgo-

vor, dočim posreduje mojega šele tiskarna. Tudi bi se na ta način obvarovala težkih in bolečih dvomov, ki jim je trajno odprta Tvoja duša in jim ne more priti v okom niti sama, niti še tako požrtvovalna prijateljska duša. Pa zakaj? Ker ima duhovnik na razpolago premnogo izrednih milosti pri vodstvu duš, dočim lajik dosega, kolikor pač more, le z razumom. To pa mislim, da sem Ti že nekoč povedala, da vera ni samo stvar razuma in volje, ampak še prav posebno milosti. In še zato, ker katoličan zlasti ob prerodu nujno potrebuje vodstva od tam, kjer se Resnica hrani in razlaga, t. j. iz Cerkve same. — Praviš, da mi nisi povedala vzrokov svojih dvomov; tega tudi ne smem zahtevati, četudi bi sicer morda bolje razumela Tvoje stanje. Da je nastopila nova težkoča, to psihološko čutim iz Tvojega pisma, v katerem si v zadnje tri vrstice položila, za kar si se borila prav od začetka pisma. O Tvoji prijateljici ne vem drugega kot ime in kolikor si mi omenila sama. Pač pa poznam A. K. iz C., ki sem jo pred par leti slišala predavati. Ko boš čitala ta moj odgovor, boš že doma in morebiti tudi že na cilju. Bog daj!

Naš Rožni dom v oktobru

F. G.:

Kvišku iz vsakdanjosti!

V teh težkih dneh ni treba, da bi si delale mnogo sile, pa se zazdimo same sebi kakor sužnje, kakor vprežna žival, ki vleče svoj tovor po gospodarjevi volji. Kdo izmed nas pa je popolnoma sam svoj gospodar? Služba, družina, krajevni običaji so nas oklenili v tako silno tesne vezi, preko katerih nikamor ne moremo; upiramo se sicer, branimo, — končno se vdamo in se nič več ne skušamo rešiti. Le, kadar srečamo veselega mladega človeka, se pomilovalno nasmehnemo: »Da se mu le ljubi! Pa ga bo že uklonilo in izmodrilo življenje, kakor je doslej še vsakogar...«

Da bi me ne ugasile v sebi vsaj zadnje iskrice božjega življenja! Potem moramo včasih le močneje prisluhniti onemu božjemu glasu v sebi, ki nam govori, da nismo usvarjeni za tako pusto, mrtvo vsakdanjost. Bog je ustvaril svet in solnce in zvezde in mogočne gore in ogromna morja pa tudi najmanjše živalce in drobne cvetlice in še človeka, da po božji

volji uživa vse to božje stvarstvo. Zakaj bi torej hodile s trpkostisnjenimi ustnicami in s povešenimi očmi po tem lepem božjem vrtu? Saj sem rekla zadnja iskrica hrepenenja po lepem gotovo še ni ugasnila v nas. Zato smo vesele toplega, solnčnega jesenskega dne; vsak tak dan moramo sprejeti kot posebno darilo božje, ko vendar črnogledi ljudje tako radi prerokujejo meglo in dež in blato. Saj so še mucki veseli tako lepo popoldne, ko se solnčijo na dvorišču in zadovoljno predejo; da, tudi mucke so božje stvarce in prav nič ne utrpi naše človeško dostojanstvo, če jih mimogrede ogovorimo in potolažimo, da zvečer spet dobé skledico mleka, ako bodo pridno lovile. — Da bi jih le videli, naše mucke, kako pohlevno sede na hlevnem pragu in čakajo, da pomolze Micka. Pa to ne gre tako hitro, ker se ima Micka toliko za zgovoriti s Ciko in Belko: pove jima, da jima bo spet lepo nastlala, da ne bosta umazani; da jima je danes prinesla posebno dobro klajo in na zobanje je potrosila danes prav veliko otrobov, da bosta rajši jedli; sedaj, ko je pomolzla, pa naj se kravici

napijeta še vode, dobre vode, prav do sitega naj se napijeta, ker ona bo šla potem v polje in kravici bi bili doma lahko žejni. Takole govori naša Micka vsak dan in kravici jo vdano gledata, kakor bi razumeli. Le ne vem, kako bi bilo naši živinici v kakšnem takem hlevu, kjer bi jih nihče nikdar ne ogovoril; ali pa tam, kjer bi hodili okrog njih robati hlapci in bi kleli ter z bičevniki in s koli pretepali in odločevali, kako naj se žival prestopa. Da, ob naši Micki, ki je samo navadna dekla, pa bi se žival ne zavedala, da je samo neumna žival; — seveda, če bi se žival brez pameti mogla zavedati. Njej sami pa gotovo nikdar ne pride na um, da bi se primerjala s kravicami, ki so privezane v hlevu. Z rožami morda že, z rožami, katere še bolj ljubi kot živinico: prve žafrane hodi spomladi ljubkovat na vrt in v jeseni se vsak večer boji slane, da ne bi pomorila krizantem. In ko gremo grabit listje, ob gozdnem parobku kar poklekne ob skupini rdečih korčkov in jih boža, a noče potrgati: »Saj so vendar revčki, ker bi mi uveneli!«

Morda nisem mislila prav nič praviti o naši Micki in o njeni živinici in cvetih. Le na velikega svetca, sv. asiškega ubožca sem se spomnila danes, ker bomo 4. oktobra praznovali njegov god. Zelo je spoštoval gospo Uboštvo; nobene mesečne plače ni imel; še to bi se mu lahko primerilo, da bi mu v snegu in viharju odrekli streho in prenočišče, ker ni imel nič svojega. Pa je bil vendar vedno vesel in se je po prijateljsko pogovarjal z najneznatnejšimi božjimi stvarcami. In takrat, ko so ga po Gospodovi volji obiskovale sestre bolečine, je njegovo srce kar tonilo v veselju in iz prevelike sreče je zapel »Solčno pesem«, kjer hvali Boga za solnce in luno in zrak in ogenj in še za sestro smrt.

Da bi mu bile vsaj malo podobne! Da bi iz naših vsakdanjosti videle kvišku in bi bile Bogu hvaležne za vsak pozdrav, ki nam jih toliko pošilja po svojih stvarih!

Priporočajte

»Vigred« in pridobivajte nove naročnice!

Gospodinjsko delo v oktobru.

Mesec oktober nam prinese dela pa tudi veselja, ko spravljamo sadove svojega truda. V splošnem zadostuje, če v drugi polovici meseca pričnemo s pospravljanjem raznega sočivja in zelenjadi. Najbolj občutljivi za slano so: paradižniki, buče in kumare, ki si jih marsikatera gospodinja nasadi pozno, da ji v jeseni dalje časa služijo, zato pa je treba te najprej spraviti pod streho. Samo ena mrzla noč s slano jih lahko uniči. Kar je še zelenih paradižnikov, jih moremo še na solčnih oknih pustiti, da dozore oziroma, da pordeče. Potem pospravimo rdečo peso in korenje. Liste je bolje, če odrežemo, kakor pa odtrgamo. Paziti moramo, da ne ranimo korenin. Spravimo jih lahko v hladne, vendar toliko gorke kleti, da v njih ne zmrznejo. Večkrat pa zdaj spravljamo tudi to dvoje v zasipnice, kakor repo. Zlasti gospodinja, ki ima veliko množino rdeče pese, jo bo rajši spravila v zasipnico, kakor pa v klet. Nekdaj so zasipnice delali sredi njive, kar na licu mesta, zdaj pa že radi vozijo te poljske pridelke v bližino doma in tam skopljejo zasipnico ter izbero zanjo kak primeren prostor v zatišju. To je zlasti priporočljivo za kraje, kjer je dolga zima z debelim snegom, da pridejo tudi v tem času lahko do živinske krme, če jim že vsega drugega zmanjka. Proti koncu meseca spravljamo tudi ohrovt in zelje; lahko pa tudi prezimuje na prostem, kar se lahko zgodi na dva načina. Zelo radi spravljajo zelje in ohrovt na ta način, da izkopljejo globoke jame in nasade korenine gosto drugo poleg drugega, da so na vrhu glave ena tik druge. Čez nje položimo prekle, ki jih pozneje, ko nastopi mrzav in zmrzlina, pokrijemo s slamo, smrekovimi vejami ali z listjem. Drugi način pa je ravno nasproten. Za ta namen se izkopljejo 1 meter široke in samo za lopato globoki jarki, vanje postavimo zelje na glavo, ter mu pustimo okoli tudi še velike zelene liste. Ko je ta jarek poln, pokrijemo s prstjo, ki smo jo prej izkopali, da se nazadnje vidijo samo štori in korenine iz nje. Ta način spravljanja je zelo praktičen in komoden, zlasti za kraje, kjer ni zemlja preveč mokra in močna. Za shranjevanje v kleti pa se je treba odločiti le tedaj, če imamo hladno klet, ki se da zračiti, pa je toliko topla, da ne zmrzne v njej. Če pa je toplota prevelika, povzroča hitro gnilobo. Ta trojen način shranjevanja pride v poštev seveda samo za toliko množino zeljnih glav, kolikor jih rabimo za sladko, posiljeno zelje ali za svežo salato. Drugače pa seveda največjo množino zeljnih glav zribamo za kisló zelje.

Nova prehrana velikokrat zahteva tudi zeleno. Zelenine korenine spravljamo tudi v klet, a lahko pozneje, ker preneso tudi nekaj stopinj pod ničlo. Ne smemo jih pa spravljati zamrznjenih, ampak počakati, da se

otajajo. Ne smemo jih pa metati ali stresati, ker povzročajo taki odtiski gnilobo. Zelenih listov ni treba odstranjevati. Le najdaljše korenike nekoliko skrajšamo. Zeleno tudi lahko spravljamo na isti način kakor smo prej opisali prvi način spravljanja zelnatih glav, ali celo lahko kar v isto jamo. Paziti moramo pa, da so vse korenike dobro zasute s prstjo. Če jih pa spravljamo v klet, je treba liste za štiri prste visoko nad koreniko odrezati in zakopati v prst, nekoliko pomešamo z drobnim peskom.

Ako imamo na vrtu tudi jagode, jih je treba ta mesec zadnjikrat opleti in okopati ter pri tem zakopati kalij in Tomaževo žlindro v zemljo. Potem je zlasti za mlade rastline zelo dobro, da jih obložimo z gnojem, kar jih varuje, da ne zmrznejo.

Preklje od fizola in paradižnikov je treba spraviti z vrta in jih shraniti na suhem kraju.

Prostor, kjer bomo hranili sadje, je treba prezračiti in osnažiti ter pospraviti police, kamor ga spravljamo. Do konca tega meseca je treba praviloma spraviti že vse sadje. Crvivi, zanikarni ali nagniti sadeži pridejo na poseben prostor, ker jih kmalu porabimo. Kakor smo že zadnjič govorile, je treba s sadjem previdno ravnati, da se ne otočje. V ta namen pokrijemo police s papirjem ali slamo. Najboljše vrste nikoli ne smemo stresati, ampak z roko polagati na tisto mesto, kjer potem najdalje ostanejo.

Sredi meseca je zelo dobro, da drevesna debla opremimo z vencem kleja, kar zaprečuje, da ne more zlesti na drevo sicer neznanen metulj, ki pa napravi potem veliko škodo na listju. Ker samice tega metulja nimajo peruti, zato lezejo po deblih navzgor, da bi prišle do vej in legle na mladikah svoja jajčeca, iz katerih se prihodnjo pomlad izvale zelene gosonice, ki razjedo listje in napravijo tako mnogo škode. Če pa jim pripravimo na deblo ta venec iz kleja, tedaj se nanj ujamejo. To se zgodi prav lahko: okoli in okoli debla privežemo progo trdnega papirja in ga dobro pritrdimo, nato pa namažemo z limom.

Pozabiti pa tudi ne smemo cvetličnega vrta. V začetku meseca je treba posaditi čebulice, tulp, narcis, hijacint in krokusa. Da imajo vse te dovolj varstva pred mrazom, jih je treba posaditi 15 cm globoko v mehko prst. Ako je pričakovati hudega mraza, je dobro, če pokrijemo te grede z vejami ali pa z listjem. Lončnice z oken je treba spraviti s prostega in jih postaviti na solnčne police blizu okna, vendar ne na tak kraj, da bi zmrznile. Na čim bolj svetlem kraju jih imamo žez zimo, tem bolje jih ohranimo za drugo leto. Tudi čebulice od dalj je treba spraviti. Dobro je, da jih sortiramo po barvi, ker na čebulicah spomladi ne bomo vedele, katere barve so.

Endivija, ki jo hočemo spraviti v klet, ne sme biti povezana. Konci meseca jo ob lepem, suhem vremenu izrujemo in položimo

v kletna tla, najbolje z glavo navzdol, da izteče vsa voda. Da se listi endivije pri tem ne umažejo, pogrnemo na tla vreče. Se le, ko prično veneti listi, poravnamo posamezno rastlino kar se da tesno in jih tudi tesno drugo poleg druge zasadimo v moker pesek. S tem, da smo jih pustile posušiti smo zašle branile gnitje in imamo prav dolgo časa lahko to prijubljeno solato.

Teden vegetarične prehrane.

Ker smo v zadnji »Vigredi« žele govorili o sirovi prehrani in smo obljubili, da se prihodnjič pogovorimo tudi še o brezmesni, ali kakor tudi pravimo vegetarični hrani, danes izpolnjujemo obljubo in prinašamo jedilne liste za dobo enega tedna in pa zapiske za morebiti nezname jedi.

Nedelja. Karfijolina juha. — Pražena čebula v riževem vencu, s paradižnikovo omako. — Sirova jed.

Ponedeljek. Kuhane (suhe) češnje. — Zrezki iz sočivja s solato. — Ribizlov kompot.

Torek. Jabolčna juha zakuhana z zdrobom (sago, tudi z rezanci). — Gosta zelenjadna jed s krompirjevo solato. — Domači sir z malinovim odcedkom.

Sreda. (Sirova hrana.) Borovnice (iz kozarca z mlekom). — Nadevani kumarni oboidi s špinačo. — Najljubša jed, ki jo izmed sirovih jedi družina najraje je.

Četrtek. Juha iz ovenih kosmičev (s peščico rozin). — Zrezek iz zelene z rdečim ohrovtom in pečenim krompirjem. — Sadna solata.

Petek. Zelenjadna juha (mešana zelenjava). — Špinačni zvitki z gobovim nadevom in krompirjevim snegom. Rdeča pesa (naribana — s smetano).

Juha iz hrušk. — Krompirjev puding z mešno solato. — Melonin kompot.

Pražena čebula v riževem vencu. Olupljeno čebulo je treba pražiti v dobro pokriti kozici v nekoliko vode, soli, s koščkom sladkorja, nekoliko cimeta, eno žlico moke in nekoliko presnega masla. Vodo, ki jo odlijemo od čebule, zgostimo s paradižnikovim izkuhom, nekoliko moke in vanjo razžvrkljamo dva rumenjaka. Čebulo denemo v lepem kupčku na sredino krožnika, okoli pa nalozimo riž, ki smo ga obarile (gosto skuhale) ter ga polijemo z omako, ki smo jo pravkar opisale.

Sirova jed. Pol kilograma domačega sira pretlačimo skozi sito in ga vmešamo z nekoliko presnega masla in po okusu tudi nekoliko osladimo s sladkorjem. V drugo posodo nastržemo ananas, dobrih jabolk ali hrušek ter jih postavimo za nekaj ur na hladno, najbolje na led. Ko nalagamo jed na krožnik, polagamo nanj izmenoma: eno vrsto sadne ribanice, eno vrsto črnih kruhovih drobtin, eno vrsto pa sira. Vrhnja plast mora biti iz sira. Vse skupaj polijemo z malinovim odcedkom.

Zrezki iz sočivja. Zelje, ohrovt, kolerabni listi, približno četrt kg, se osnažijo kakor navadno, operejo in razrežejo v stroju, da je mešanica enakomerno zmešana. V presnem maslu ocvremo potem na kocke zrezanega kruha ali žemelj in prav tako v presnem maslu pražimo na drobno zrezan peteršilj in nekoliko čebule. Nato vse to dobro zmešamo z dvema jajcema ter oblikujemo iz tega male hlebčke ter jih povaljamo v drobnih drobtinah in na presnem maslu lepo rumeno spečemo na obeh straneh.

Gosta zelenjadna jed. Četrť kilograma ohrovta, četrt kg korenja, pol kg paradižnikov, osminko kg presnega masla, 150 g ovsenih kosmičev, po potrebi soli, nekaj drobno zrezanega peteršilja, zelene, česnja, eno čebulo. Ohrovt je treba drobno zrezati, čebulo v maslu zarumeniti, potem pa pridejati vanj tudi še ohrovt. Vse skupaj zaliti z 1 litrom vode in pridejati še na kocke zrezano korenje in paradižnike ter počasi kuhati pol ure. Končno pridenemo še ovsene kosmiče, ki smo jih skuhalı v posebni posodi in dobro zmešamo z vso zelenjavo.

Nadevani kumarni obodi s špinačo. Dve veliki kumari obelimo, jih razrežemo na dva in pol prsta široke obode, izločimo semena in jih položimo v marinado iz citrone, sladkorja in soli ter pustimo, da eno uro stoje. Medtem pripravimo nadevek: ½ kg sirove špinače osnažimo in razrežemo s strojem, potem primešamo 6 listov želatine, ko se strdi prevlečemo s ¼ kg majoneze, premešamo in vso maso nadevljemo enakomerno v kumarne obode, ter jo lepo izravnamo, da na nobeni strani ne gleda čez.

Zrezki iz zelene. Debele korenike zelene skuhamo, a ne prenehko, kuhane razrežemo v rezine, osolino, povaljamo v moki, raztepenem jajcu in v žemeljnih drobtinah, ter spečemo v vročem maslu.

Špinačni zavitki, nadevani z gobami s krompirjevim snegom. Velike in cele liste špinače poparimo in jih nadevamo z nastopnim nadevom, jih zvijemo in parimo v posodi, namazani s presnim maslom. Nadev: dve mali žemljici, 40 g presnega masla, ¼ kg nadrobno zrezanih gob, sol in muškata. Žemljici namočimo in jih ozmemo ter jih z drobno zrezanim peteršilom v sirovem maslu dušimo in ko se nekoliko ohladi, primešamo še drugo. — **Krompirjev sneg.** Morebiti marsikatera gospodinja ne ve, kako dobi krompirjev pire snežno belo barvo. Kuhanemu in osoljenemu krompirju takoj ko ga odlijemo, pridenemo presnega masla, ga dobro stlačimo in nekoliko stepemo. Potem prilijemo nekoliko vrelega mleka in pustimo, da krompir med neprestanim mešanjem par hipov zavre.

Krompirjev puding z mešano solato. Približno ¾ kg prejšnji dan kuhanega krompirja zribamo. 1 žemljo namočimo v mleku, jo izžmemo in s presnim maslom, drobnim zrezanim peteršiljem in čebulo dušimo. Ko se nekoliko ohladi pridenemo 6 jajec, od katerih beljake stepemo v sneg, nekoliko soli in muškata, zmešamo s prejšnjim in kuhamo puding v modelu, ki smo ga namazale prav dobro s presnim maslom v vodni pari. Puding potem obrnemo na krožnik in obložimo z raznimi solatami, ki jih pripravimo v steklenih skledicah ali školjkah, katere nastavimo na primernem podstavku okoli pudinga.

Par migljajev pri prehladu.

Kakor hitro opazimo, da se nas loteva prehlad, pa bodisi kašelj, nahod, bolečine v vratu, glavobol, vzemimo kopel za noge s soljo. Pri tem pa je treba paziti: najbolje je, da vzamemo to kopel, preden gremo spat in potem noge dobro zavijemo. Ko držimo noge v vodi je dobro, da si noge do kolen pokrijemo z volneno ogrtačo. Voda naj bo vroča, kolikor moremo strpeti, ko pa čutimo, da se ohlaja, prilijmo še vroče vode, a ne tako, da bi noge odgrnilı. 10 minut te kopeli zadošča, pa tudi povzroči, da vsi znaki prehlada preidejo. Noge je treba potem dobro obrisati in na noben način ne hoditi še okrog, ampak takoj v posteljo. Če prehlad po tej kopeli še ne mine, vzemimo to kopel večkrat na dan ali več dni po vrsti.

Pri glavobolu zelo pomaga vroča voda na tilnik in na noge.

Ovitek z vročo vodo na želodec odpravi bolečine v želodcu.

Vročo slano vodo grgrati, tedaj, kadar imamo vnet vrat, ali nam nagaja kašelj.

Pri trdem kašlju zelo pomaga kandis sladkor s čebulo kuhan. Tudi črna redkev omehča kašelj. To pa pripravimo tako: le: črno redkev osnažimo in naredimo vanjo malo votlino v katero položimo košček sladkorja. Ta se pomeša z redkvinno vlogo. Trikrat na dan vzemimo malo žličico tega soka. Ostalo redkev zribamo in je prav dobro sredstvo za pospeševanje delovanja ledvic.

Rdeča pesa je važno sredstvo zoper vročico. Osnažimo in zribamo jo ter stisnemo skozi snažen prticek in dajemo bolniku po eno veliko žlico na četrt ure.

V starih časih so ljudje govorili, da se je treba pred kamilco odkriti. In prav tako tudi pred bezgom. To znači, da imata veliko zdravilno moč v sebi. Cela vrsta bolezni se zdravi s kamelcami, bezeg pa je izvrstno sredstvo za potenje, ki je tolike važnosti pri prehladu.

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. —

Uredništvo in upravnništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice.

Čebulnice.

Nič ni lepšega v zgodnji pomladi, kakor zgodnje cvetje. Z malo truda in denarja si lahko vsaka gospodinja pripravi to veselje. Pa če bi ne imela vrta, si napravi lahko isto veselje na oknu.

Zelo hvaležne čebulnice za na prosto so: narcise, zvončki, krokus, tulpe in hijacinte. Vse te moramo do konca meseca oktobra zasaditi. Že marca meseca se razvijajo narcise in pokažejo svoje velike rumene cvetove, zato jih tudi ponekod imenujejo velikonočni zvončki. Na prav mnogo načinov jih potem lahko porabimo na vrtu, pa bodisi ob robu gred ali kot samostojne cvetice na gredicah, pa tudi za okras grobov. Vse vrste narcis ostanejo leta in leta na enem in istem mestu in se čimdalje lepše razvijajo. Kadar kopljemo gredo, moramo paziti, da jih ne izrujemo ali ne ranimo. Da se to ne zgodi, jih moramo, ker v poletju izgube vse liste, označiti s palčicami, da vemo kje so. Posajamo jih v razdalji 20 cm in toliko globoko, da je konica čebulice 10 do 12 cm pod zemljo. Ko jih posajamo, jih je treba le malo pritisniti, da ne postane zemlja okoli njih pretrda, kar bi oviralo vlági dostop. Za narcise ni treba nikakega zimskega varstva. Paziti pa moramo, da zemlja, v katero jih posajamo, ni sveže gnojena.

Na isti način negujemo tudi hijacinte. Ako jih mislimo nasaditi na celo gredo, je treba med vsako čebulico 10 do 12 cm razdalje. Globina pa je ista, kakor pri narcisah. V zimi pa je treba gredo pokriti za ped visoko z listjem ali smrečjem, ker so hijacinte zelo občutljive.

Tulipanov naj ne posajamo več let na eno in isto gredo, ker jih napadejo lahko razne bolezni. Njihove čebulice sadimo nekoliko bolj na gosto in le 7 do 8 cm v zemljo. Pozimi zadošča nekoliko smrečja, da jih varuje pred mrazom. Od srede do konca februarja pa je treba to smrečje odstraniti, ker bi bilo čebulicam pretoplo in bi pognale rumene liste. Kadar potem tulipan odcvete, je treba spraviti takoj z grede, ker bi ne zgledalo lepo ovenelo tulipanova listje; pač pa je treba čebulice posaditi v večjo široko jamo, toliko časa, da popolnoma osuše, potem pa jih spraviti na suh prostor. V nekaterih vrtovih vidimo te, do sedaj imenovane čebulnice, zlasti pa zvončke in krokuse. Njihove čebulice posadimo kar vmes med travo in sicer napravimo z roko ali ozkim špičastim kolcem globoko, pa tudi široko jamo, denemo vanjo nekoliko dobre mehke zemlje, položimo nanjo čebulico, jo nekoliko vtisnemo, potem pa zasujemo do vrha z zemljo.

Marsikatera gospodinja, ki nima vrta, pa si želi vzgajati hijacinte kar v zato primernih kozarcih. V kozarec, ki ga nalašče zato ku-

pimo, nalijemo vode tako visoko, da sega do čebulice. Ko se prične voda kaliti, jo je treba spremeniti s svežo, kar se zgodi v treh do štirih tednih. Toliko časa, dokler ne začnejo poganjati koreninice, jih je treba imeti v hladnem in temnem prostoru, kar skušajo nekateri doseči, da nataknejo na kozarec papirnatno vrečico. Sele, ko so pognale že korenine in par centnih kali, jih smemo postaviti na svetlo.

Pripravljanje sadnega jesiha.

Že večkrat je »Vigred« pisala o pripravljanju jesiha iz raznih vrst sadja in je priporočala, naj se v ta namen porablja že morebiti nekoliko oškodovano sadje, ki se je pri tresenju otoklo, pa tudi sadje, ki zgodaj odpada z drevja. Seveda je to treba dobro osnažiti vse gnilobe in črvičnosti, preden ga rabimo. Tvoritev octove kisline povzroča glivica, ki pa ni neposredno v sadju, ampak šele v vinskem cvetu. Ono sadje, ki ga hočemo porabiti za pripravo jesiha, je treba osnažiti, t. j. odstraniti peclje, muhe, peške in vsa oškodovana mesta in ga spraviti v odprto posodo. Če se jesihi pripravljva v veliki množini, lahko v sodu, zalijemo z vodo: na dva litra sadnega zdroba 1½ litra vode in vse skupaj otežimo z lepo osnaženim večjim kamenom. Potem pokrijemo sod samo toliko, da ne prihaja nesnaga vanj, nikakor pa ne smemo zabraniti zraku dostopa, in ga postavimo za nekaj tednov na prostor, ki ima 15 do 20° C. Na tem mestu vse to v teh tednih vre. Ko je vrenje ponehalo, potem spravimo tekočino v posodo, v kateri bo pozneje ostal jesihi in ji pridenemo 1 do 1½ litra vinskega jesiha na 20 litrov tekočine. Sodec postavimo na enakomerno tople (približno na 25° C) prostor, n. pr. v kuhinjo. Luknje pri sodcu ne smemo zamašiti, ampak jo le pokriti pred nesnago n. pr. s platneno krpico. Zdaj se prične prava tvoritev jesiha z bacilom, ki prihaja lahko iz zraka in pri zadostni toploti lahko živi ob alkoholu in ga izpreminja v octovo kislino. Ko je vse to skisano, je treba sodec dobro zapreti in postaviti v klet. Lahko pa tudi tekočino spravimo v steklenice ali vrče, ki pa jih je treba dobro zamašiti. Če ga pustimo nezamašene, postane brezokusen in zato tudi neraben.

Za dobro voljo.

Zelo jasno. Znameniti profesor, ki je bil pri svojem studiju zelo natančen, pa so ga vedno motili tujci, je nekega dne obesil na vrata ta le napis: »Kdor me pride obiskat, mi izkaže čast, kdor pa ne pride, mi napravi veselje.«

Doma in drugod

Letošnji socialni teden francoskih katolčanov se je vršil zadnje dni julija v Lilleu v Severni Franciji. Predavanjem te francoske socialne potovalne univerze je prisostvovalo 3000 slušateljev, voditeljev vsega katoliškega francoskega socialnega gibanja. Obnavljalo se je vprašanje »Nered v mednarodnemu gospodarstvu in krščanstvo.«

Londonski katoliški odvetniki so ustanovili v Londonu »Dom za brezdomovinski proletarijat«, da tako razbremenijo predvsem londonsko duhovščino. Duhovniki pošiljajo tako sedaj vse potujoče brezposelne v domove »Catholic Fond for the Homeless and Destitute«, kjer so preskrbljeni z vsem najnujnejšim. Predvsem se skrbi zato, da se jim najde znova delo.

V Parizu obstoja že pet let »Zveza katolikov za gledališče«, ki ima danes že 800 članov, pariških gledaliških igralcev, ki nudi svojim članom s svojimi javnimi in verskimi prireditvami duhovno zatočišče iz borbe pariškega življenja. V brezposelni krizi se je sedaj ustanovil poseben dobrodelen pododbor, ki naj pomaga bednim brezposelnim tovarišem. Belgija si je nedavno ustanovila

slično organizacijo, Nemčija, Kanada ji sledijo še tekom tega leta.

Jezuitje, oziroma člani Družbe Jezusove imajo na vsem svetu 22.340 članov. Od teh jih je 1880 v Italiji. V Španiji, na Portugalskem in v južni Ameriki jih je 5270. Pregnani španski jezuitje so odšli večinoma v Italijo, Francijo in na Nizozemsko. V Franciji jih je 2950, v Angliji 3640, v Združenih državah Severne Amerike 4230, v Nemčiji 3070, v slovanskih državah pa jih je 1300. Rusija je poleg Španije edina država, ki je pregnala jezuite. V Ameriki deluje razmeroma največje število jezuitov. Uživajo namreč prav tako kakor vsi drugi cerkveni redovi največjo svobodo. Radi tega morejo jezuitje tam kar najbolj uspešno delovati, zlasti v vseh področjih vzgoje in šolstva. Jezuitski red ima v Združenih državah Severne Amerike doslej 12 univerz in 25 drugih podobnih zavodov. Najvažnejše univerze, ki jih vodijo jezuitje, so Fordham-univerza v Newyorku z 900 djaki, Georgetown-univerza v Washingtonu s 1100 dijaki, Loyola-univerza v New-Orleansu z 2000 dijaki in San Louis-univerza v Missouri s prav tako 2000 dijaki.

Priporoča se
prvi slovenski zavod
**VZAJEMNA
ZAVAROVALNICA**
LJUBLJANA
Miklošičeva cesta

Podružnice:

CELJE, Palača Ljud. posojilnice
ZAGREB, Starčevićev trg 6
SARAJEVO, Aleksandrova c. 101
SPLIT, Ulica XI. puka 22
BEOGRAD, Poincaréova 2

**Jugoslovanska
tiskarna
v Ljubljani**

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

**Najmodernejša
grafika
Jugoslavije**